

Lūžis

Virginija Stumbrienė

2016

Turinys

Pratarmė	3
Įvadas	4
1 tema: ASMENS TAPATYBĖ	9
2 tema: PASTATAI IR NAMAI	12
3 tema: KASDIENIS GYVENIMAS	17
4 tema: LAISVALAIKIS.....	20
5 tema: KELIONĖS.....	23
6 tema: SANTYKIAI SU ŽMONĖMIS	27
7 tema: SVEIKATA IR HIGIENA	30
8 tema: MOKYMASIS, STUDIJOS IR KALBA	33
9 tema: PREKYBA	38
10 tema: MAISTAS IR GĖRIMAI.....	42
11 tema: PASLAUGOS	46
12 tema: KELIAS	49
13 tema: DARBAS	51
Gramatikos santrauka	55
Literatūra	67

Pratarmė

Lietuvių kalbos *Slenkstis* (1997 m.) buvo pirmasis lietuvių kalbos mokėjimo lygio (B1) aprašas, parengtas orientuojantis į komunikacinę kalbos funkciją. 2000 metais buvo parengtas ir išleistas lietuvių kalbos mokėjimo B2 lygio aprašas *Aukštuma*, 2006 metais – *Pusiaukelė* (A2).

Vykdamas SOCRATES *Lingua* projektą 2003 metais buvo parengtas ir 2007 metais išleistas žemiausio lietuvių kalbos mokėjimo lygio aprašas *Lūžis* (A1). Projekto partneriai latviai, estai ir vengrai aprašė šį žemiausią savo kalbų mokėjimo lygį.

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos iniciatyva buvo imtasi peržiūrėti *Lūžio* aprašą, suderinti kintančios kalbos aspektus su gyvenimo aktualijomis, pritaikyti mokymo turinio elementus prie pasikeitusių gyvenimo realių. *Lūžio* aprašą peržiūrėjo ir taisė ankstesnio leidinio autorė Virginija Stumbrienė. Dėl pakeitimų ir taisymų buvo diskutuojama lietuvių kalbos kaip svetimšios aprašų atnaujinimo darbo grupėje, kurioje kartu dirbo Joana Pribušauskaitė, Meilutė Ramonienė ir Loreta Vilkienė.

Dėkoju Valstybinei lietuvių kalbos komisijai už iniciatyvą ir paramą ir tikiuosi, kad naujai peržiūrėtas *Lūžio* aprašas bus naudingas visiems, kurie moko ar mokosi lietuvių kalbos kaip svetimšios A1 lygiu.

Autorė

Įvadas

„Bendruosiuose Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenyse“ (Vilnius, 2008) pateikiama tokia kalbų mokėjimo visuminė skalė:

Geras vartotojas

C2

Geba lengvai suprasti iš esmės viską, ką girdi ar skaito. Nuosekliai atpasakodamas diskusijas, pasakojimus ar nuomones geba apibendrinti skirtingų skaitomų ar klausomų šaltinių informaciją. Geba spontaniškai, visiškai laisvai ir tiksliai, perteikdamas reikšmės niuansus išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras net ir sudėtingesnėse situacijose.

C1

Geba suprasti įvairius sudėtingus ilgesnius tekstus ir suvokti potekstę. Geba spontaniškai, laisvai, ilgai neieškodamas raiškos priemonių, išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras. Geba lanksčiai ir veiksmingai vartoti kalbą visuomeniniais, akademiniiais ir profesiniais tikslais. Geba kurti aiškų, gerai sukomponuotą, detalių tekstą sudėtingomis temomis laikydamasis stiliaus ir formos reikalavimų, tinkamai vartodamas siejimo priemones.

Savarankiškas vartotojas

Aukštuma (B2)

Geba suprasti sudėtingų tekstų tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis temomis pagrindines mintis, taip pat specializuotas diskusijas profesinėmis temomis. Geba pakankamai spontaniškai, laisvai bendrauti žodžiu ir raštu, todėl bendravimas su gimtakalbiais, nesukeliant jiems įtampos ir patiems jos nejaučiant, yra visiškai įmanomas. Geba kurti aiškų, detalių tekstą daugeliu temų, paaiškinti savo požiūrį svarstomais klausimais, išdėstydamas įvairių pasirinkimų pranašumus ir trūkumus.

Slenkstis (B1)

Geba suprasti aiškių tekstų apie žinomus dalykus, su kuriais susiduria darbe, mokykloje, poilsiaudamas ir pan., svarbiausias mintis. Geba susidoroti su dauguma keliaujant susiklostančių situacijų toje šalyje, kurioje kalbama tiksliai kalba. Geba bendrauti daugelyje numatomų kasdienio gyvenimo situacijų ir kai kuriose netikėtose situacijose. Geba kurti paprastą rišlų tekstą įprastomis arba jam įdomiomis temomis. Geba apibūdinti patirtį ir įvykius, svajones, viltis, norus, trumpai nurodyti priežastis ir paaiškinti nuomones ar planus.

Pradedantis vartotojas

Pusiaukelė (A2)

Geba suprasti sakinius ir dažnai vartojamus posakius, susijusius su svarbiausiomis gyvenimo sritimis (pavyzdžiui, apie asmenį, šeimą, pirkimą, vietos geografiją, darbą). Įprastose kasdienėse situacijose geba komunikuoti apie žinomus dalykus, kai tereikia pasiteirauti informacijos ar ją suteikti. Paprastomis kalbos priemonėmis geba papasakoti apie savo išsilavinimą, artimiausią aplinką, būtiniausius poreikius.

Lūžis (A1)

Geba suprasti ir vartoti žinomus būtiniausius posakius ir pagrindines frazes, kad patenkintų konkrečius poreikius. Geba prisistatyti ir pristatyti kitą, užduoti asmeninio pobūdžio klausimų (pavyzdžiui, kur gyvena, ką pažįsta, kokius daiktus turi) ir atsakyti į tokius pat klausimus. Geba susikalbėti labai paprastai, jei tik pašnekovas kalba lėtai, aiškiai ir yra pasirengęs padėti.

Lūžis yra žemiausias – A1 – kalbos mokėjimo lygis. *Lūžio* lygio mokinių kalbos mokėjimo pagrindas – įsidėmėti posakiai, žodžiai, sakiniai. Šio lygio mokiniams įsiminti būtini posakiai, sakiniai yra nedalomi kalbos vienetai, tinkami susikalbėti kasdienėse situacijose. Dėl ribotų kalbinių gebėjimų ribotas yra ir situacijų, kuriose mokiniai geba sėkmingai bendrauti, skaičius. *Lūžio* (A1) lygio mokiniai geba ne tik tenkinti savo kasdienės reikmes, bet ir vartodami išmokus posakius ir žodžius, naudodamiesi kitomis strategijomis elgtis ir mažiau nuspėjamose situacijose. Šio lygio mokiniams dažnai reikia pašnekovo pagalbos. Pašnekovas turi pakartoti, kalbėti neįprastai lėtai, pasitelkti gestus, bendraudamas būti labai atidus ir kantrus.

***Lūžio* (A1) lygio mokiniai**

Lūžio (A1) lygio mokiniai – tai:

- trumpų lietuvių kalbos kursų dalyviai, norintys šiek tiek išmokti kalbos;
- tarptautinių mainų programų studentai, norintys šiek tiek išmokti šalies, kurioje studijuoja, kalbos, kad gebėtų susikalbėti kasdienėse situacijose (bet ne tiek, kad gebėtų mokytis ta kalba);
- asmenys, laikinai gyvenantys ir dirbantys Lietuvoje, pavyzdžiui, tarptautinių bendrovių, ambasadų darbuotojai;
- pabėgėliai.

Mokiniai gali būti skirstomi ir kitaip:

- gebantys skaityti ir rašyti kalba, kurios abėcėlė tokia pat kaip lietuvių kalbos;
- gebantys skaityti ir rašyti kalba, kurios abėcėlė kitokia nei lietuvių kalbos;
- neraštingi.

Kokią metodiką pasirinkti mokant *Lūžio* (A1) lygio mokinius, kokia turėtų būti kursų trukmė, priklauso nuo mokinių pasirengimo mokytis kalbų ir nuo motyvacijos.

Lūžio (A1) lygio kalbos mokymasis galėtų būti vadinamas mokymusi pagal modelius, nes šio lygio mokiniai mokosi frazių ir žodžių, kuriuos vėliau geba vartoti ir suprasti įprastose situacijose.

Lūžio (A1) lygio mokinių gebėjimas kalbėti yra labai ribotas. Jie geba apibūdinti save, pasakyti, ką daro ir kur gyvena. Geba susikalbėti, jeigu pašnekovas padeda: pakartoja, kalba

paprastai ir aiškiai lėtesniu tempu, nei įprasta. Mokiniai geba paklausti paprastų klausimų ir atsakyti į tokius klausimus. Geba susipažinti ir supažindinti, vartoti paprasčiausias pasisveikinimo ir atsisveikinimo frazes. Geba paklausti, kaip sekasi, ir reaguoti į atsakymą. Geba suprasti įprastinius posakius tenkindami paprastus konkrečius poreikius, kai kreipiamasi tiesiogiai ir pašnekovas kalba aiškiai, lėtai ir prireikus pakartoja. Nesupratę mokiniai geba pašnekovą pertraukti, paprašo pakartoti ar kalbėti lėčiau.

Panašiai skaitoma bei klausoma – mokiniai negeba suprasti viso skaitomo ar klausomo teksto. Sakoma, kad jie geba „gaudyti“ atskiras frazes ir žodžius. Tai, ką supranta klausydami ar skaitydami, mokiniai sieja su konkrečia įprasta situacija. Suvokdami, kas vyksta, jie geba suprasti atskirus žodžius ir frazes. Mokiniai geba sekti kalbą, kuri yra labai lėta ir aiški, su ilgomis pauzėmis; geba suprasti nurodymus, aiškiai ir lėtai sakomus tiesiogiai jiems, ir sekti trumpus, paprastus nurodymus bei juos vykdyti; geba atpažinti žinomus vardus, pavardes, žodžius, pagrindines frazes paprastuose užrašuose įprasčiausiose kasdienėse situacijose.

Lūžio (A1) lygio mokiniai geba užrašyti skaičius ir datas, savo vardą, pavardę, pilietybę, adresą, amžių, gimimo ar atvykimo į šalį datą ir pan., pavyzdžiui, viešbučio registracijos blanke, ir raštu paklausti ir suteikti asmeninės informacijos. Mokiniai geba parašyti trumpą paprastą atviruką.

Aprašant *Lūžio* lygio mokinių kalbinius gebėjimus remtasi „Bendrųjų Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenų“ skale *Bendroji kalbinė aprėptis*.

***Lūžio* (A1) sandara**

Lūžio (A1) lygio aprašo pagrindą sudaro temos, kuriomis turėtų gebėti bendrauti šio lygio mokiniai, ir tų temų komunikacinių intencijų sąrašai bei jų raiškos pavyzdžiai.

Apraše yra trylika skyrių. Jų temos susijusios su konkrečiomis *Lūžio* lygio mokinių reikmėmis. Komunikacinės intencijos bei jų raiškos pavyzdžiai kiekviename skyriuje pateikiami taip, kad būtų aišku, ką mokiniai kiekviena tema tam tikrose situacijose turėtų gebėti pasakyti, suprasti klausydamiesi, kokius tekstus turėtų gebėti perskaityti ir suprasti, ką turėtų gebėti parašyti. *Lūžio* lygio mokiniai yra mokomi būtiniausių frazių.

Temos

1. Asmens tapatybė
2. Pastatai ir namai
3. Kasdienis gyvenimas
4. Laisvalaikis
5. Kelionės

6. Santykiai su žmonėmis
7. Sveikata ir higiena
8. Mokymasis, studijos ir kalba
9. Prekyba
10. Valgis ir gėrimai
11. Paslaugos
12. Kelias
13. Darbas

Lūžio (A1) lygio temų sąrašas tik šiek tiek skiriasi nuo kito pradedančiųjų lygio – *Pusiaukelės* (A2) – temų sąrašo. Mokymosi ir studijų tema sujungta su kalbos tema, būsto tema – su apsigyvenimo tema. Taip padaryta atsižvelgiant į mokinių poreikius. Atsisakyta ne itin svarbios šiam lygiui orų temos.

Kiekvienos temos žodynas sudarytas iš pagrindinių žodžių bei frazių, susijusių su tam tikromis konkrečiomis situacijomis.

Prie visų temų yra „Sociokultūrinių žinių“ skyrelis.

Komunikacinės intencijos ir jų raiška, abstrakčiosios sąvokos, strategijos

Komunikacinės intencijos ir abstrakčiosios sąvokos *Lūžio* (A1) lygio apraše pateikiamos teiginiais: *turėtų gebėti pavadinti, turėtų gebėti įrašyti, turėtų gebėti nurodyti, turėtų gebėti paprašyti, turėtų gebėti pasakyti, kad nepatinka*, ir pan. Abstrakčiosios sąvokos – erdvė, vieta ar kiekybė – *Lūžio* (A1) apraše pateikiamos taip: *turėtų gebėti pasakyti, kas kur yra; turėtų gebėti paklausti, kiek kas kainuoja*, ir pan.

Kompensavimo strategijos – prašymas pakartoti ar lėčiau kalbėti, pasakymas, kad nesupranta, ir pan. – yra pateiktos mokymosi, studijų ir kalbos temoje.

Sociokultūrinė kompetencija

Lūžio (A1) lygio temos yra susijusios su kasdieniu gyvenimu. Mokiniams svarbu išmanyti konkrečius kasdienes sociokultūrinius dalykus: pasisveikinimo ir atsisveikinimo savitumą (kada spaudžiama ranka, kada apsikabinama, kada bučiuojamasi); parduotuvių darbo laiką; įstaigų darbo ir pietų pertraukų laiką; įprastas gimtadienių ar įkurtuvių dovanas; miesto transporto bilietų pirkimo vietą; požiūrį į rūkymą viešose vietose; įspėjamųjų ir informacinių ženklų reikšmę; populiariausius laisvalaikio leidimo būdus; požiūrį į vėluojančiuosius ir pan.

Atvykusius į Lietuvą pravartu nors šiek tiek supažindinti su šalies kultūra, ekonomika, geografija, istorija.

Gramatika

Gramatikos santrauka labai glausta, nes iš anksto žinoma, kad gramatikos mokymas neduoda naudos tiems, kurie nenusiteikę mokytis toliau arba yra mažai raštingi. Daugelis trumpam atvykusių į šalį *Lūžio* lygio mokinių neturi pakankamai stiprios motyvacijos mokytis kalbos daugiau, negu reikia, kad gebėtų bendrauti svarbiausiose kasdienėse situacijose.

Vis dėlto aprašo priede pateikta gramatikos santrauka bus naudinga mokytojams ir mokiniams, kurių tikslas – ne tik mokyti ar mokytis žodyno ir komunikacinių frazių, bet ir gramatikos dalykų.

***Lūžio* (A1) testai**

Žemiausio kalbos mokėjimo testų samprata ir paskirtis yra kitokia negu aukštesnių kalbos mokėjimo lygių testų. *Lūžio* lygio testų tikslas – ne tiek patikrinti ir įvertinti kalbos mokėjimą, kiek sudaryti sąlygas mokiniams suvokti: „Jau gebu!“, pasidžiaugti kalbos mokymosi rezultatais, kurie skatintų mokytis toliau. Testų rengėjai, rašydami užduotis, galės naudotis *Lūžio* teiginiais *mokiniai turėtų gebėti*.

1 t e m a : A S M E N S T A P A T Y B Ė

Mokiniai turėtų gebėti pateikti svarbiausių žinių apie save bei kito asmens pasiteirauti informacijos.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS	
Mokiniai turėtų gebėti:	
– pasakyti savo vardą ir pavardę;	<i>Mano vardas Silvia. Mano pavardė Piccini.</i>
– paraidžiui pasakyti savo vardą ir pavardę;	<i>Es-i-el-vė-i-a Pė-i-cė-cė-en-i.</i>
– nurodyti savo adresą;	<i>Gyvenu Vilniuje, Teatro gatvėje 6-8. Mano adresas Gedimino 22-15.</i>
– pasakyti savo telefono numerį;	<i>Mano telefono numeris 865 36 71. +370 867 44 11.</i>
– pasakyti, iš kur yra atvykęs / atvykusi;	<i>Aš esu iš Italijos.</i>
– nurodyti savo tautybę;	<i>Aš danas / danė.</i>
– nurodyti savo pilietybę;	<i>Aš esu Ispanijos pilietis / pilietė.</i>
– pasakyti, kokio yra amžiaus;	<i>Man 28 metai.</i>
– nurodyti savo šeiminę padėtį;	<i>Esu (nesu) vedęs / ištekęsusi.</i>
– pasakyti, kur dirba, mokosi ar studijuoja.	<i>Dirbu. Nedirbu. Dirbu bibliotekoje. Mokausi kolegijoje. Studijuojau universitete.</i>
– pasakyti savo profesiją, užsiėmimą ar socialinę padėtį;	<i>Aš esu mokytojas / mokytoja. Esu mokinyš / mokinė. Aš pensininkas / pensininkė. Aš bedarbis / bedarbė.</i>
– pasiteirauti kitų;	<i>Koks jūsų / tavo vardas? Kokia jūsų / tavo pavardė? Koks jūsų / tavo adresas? Koks jūsų telefono numeris? Iš kur jūs esate? Iš kur tu esi? Ar jūs esate prancūzas / prancūzė?</i>

– pristatyti kitą asmenį.

KLAUSYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– kitus, kai jie teiraujasi žinių apie juos;

– kitus, kalbančius apie save;

– kitus, besikalbančius apie asmenį;

– kitus, kai jie teiraujasi apie jums pažįstamą asmenį.

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų suprasti paprastos anketos ar kito dokumento tekstą.

Kiek jums / tau metų?

Ar jūs / tu vedęs?

Ar jūs / tu ištekėjusi?

Ar jūs dirbate?

Ar tu dirbi?

Kur jūs dirbate?

Kur tu dirbi?

Ar jūs mokotės?

Ar tu mokaisi?

Kur jūs mokotės?

Kur tu mokaisi?

Čia mano draugas Tomas. Jis studijuoja Vilniuje.

Čia mano brolis. Jo vardas Tomas.

Koks jūsų / tavo vardas?

Kokia jūsų / tavo pavardė?

Koks jūsų / tavo adresas?

Koks jūsų / tavo telefono numeris?

Koks jūsų / tavo paso numeris?

Kiek jums / tau metų?

Ar jūs vedęs / ištekėjusi?

Ar tu vedęs / ištekėjusi?

Mano vardas Markas.

Aš esu nevedęs.

Aš ištekėjusi.

Aš esu iš Vokietijos.

Aš esu ukrainietė.

Ji yra iš Vokietijos.

Čia mano draugas.

Karolina gyvena Vilniuje.

Jis yra studentas.

Ar čia tavo draugas / draugė?

Koks jo / jos vardas?

Ar jis / ji iš Rusijos?

Kur jis / ji studijuoja?

Vardas

Pavardė

Asmens kodas

Paso numeris

Adresas

Telefono numeris

RAŠYMAS

Mokiniai turėtų gebėti:

– perrašyti iš dokumentų ar užrašyti (iš atminties) asmeninius duomenis, pvz., anketoje;

– parašyti (iš atminties) ar nurašyti iš kito šaltinio sveikinimą vardadienio ar gimtadienio proga.

Vardas, pavardė: *Silvia Piccini*
Šalis: *Italija*

Lina,
sveikinu gimtadienio proga ir linkiu Tau
laimės, džiaugsmo ir sveikatos.

Deividas

ŽODYNAS**pasisveikinimas**

Labas rytas!

Labą dieną!

Labas vakaras!

atsisveikinimas

Viso gero!

Sudie!

Iki pasimatymo!

Iki!

Labanakt!

bendravimas

Malonu!

– Kaip sekasi?

– Ačiū. Gerai. O kaip jums / tau?

būti

nebūti

dirbti

gyventi

šeima

tėvas

mama

tėvai

brolis

sesuo

duktė

sūnus

vyras

žmona

giminės

senelis

senelė

dėdė

teta

pusbrolis

pusseserė

profesijos, užsiėmimai

darbininkas, darbininkė

dainininkas, dainininkė

dėstytojas, dėstytoja

gydytojas, gydytoja

kirpėjas, kirpėja

mokytojas, mokytoja

namų šeimininkė

padavėjas, padavėja

pardavėjas, pardavėja

sportininkas, sportininkė

teisininkas, teisininkė

vairuotojas, vairuotoja

virėjas, virėja

verslininkas, verslininkė

socialinė padėtis

bedarbis, bedarbė

mokinys, mokinė

studentas, studentė

pensininkas, pensininkė

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Vartodami paprasčiausias kasdienes mandagumo formules, mokiniai turėtų gebėti užmegzti paprasčiausius socialinius ryšius: pasisveikinti, atsisveikinti, prisistatyti.

Mokiniai turėtų žinoti, kad pirmąkart susitikus vieniems į kitus įprasta kreiptis *jūs*. Tik į vaikus kreipiamasi *tu*. Jeigu asmuo yra vyresnis, į jį ir per kitus susitikimus reikėtų kreiptis *jūs*. *Jūs* visada turėtų būti kreipiamasi ir į žmones, einančius aukštas pareigas. Jauni žmonės, nors ir susitikę pirmą kartą, dažnai kreipiasi vieni į kitus *tu*.

Įstaigose kreipiamasi: *pone direktoriau, ponio direktore, pone Vytautai, ponio Nijole* arba *pone Jonaiti, ponio Avižoniene*. Tačiau yra kreipiamasi ir tiesiog vardu.

Susitikę vyrai paspaudžia rankas vieni kitiems. Jei yra oficialus susitikimas, moterys taip pat paspaudžia rankas vyrams ir vienos kitoms.

Buvo įprasta bučiuotis ir apsikabinti susitikus tik su artimais draugais ar giminėmis. Tačiau dabar dažnai apsikabina ir ilgiau nesimatę kolegos ar pažįstami. Jauni žmonės kaskart susitikdami ir pasisveikindami apsikabina, nors ir susitinka kasdien.

2 t e m a : PASTATAI IR NAMAI

Mokiniai turėtų gebėti šiek tiek pakalbėti apie savo gyvenimo sąlygas, pasakyti apie buitinius nesklandumus.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS Mokiniai turėtų gebėti: – šį tą pasakyti apie būstą, pvz.: kambarius, baldus, namų apyvokos reikmenis, prietaisus; – pasiskųsti buitiniiais nesklandumais; – nurodyti, ką reikėtų sutvarkyti bute; – išdėstyti savo pageidavimus butų nuomos agentūrai; – atsakyti į klausimus apie būstą; – paklausti apie būstą; – užsisakyti viešbutį; – paprašyti paslaugų viešbutyje; – pranešti viešbučio administracijai apie nesklandumus; – paprašyti kambario rakto viešbutyje.	<i>Gyvenu antrame aukšte.</i> <i>Turiu du kambarius.</i> <i>Yra balkonas.</i> <i>Yra šaldytuvas.</i> <i>Yra spinta.</i> <i>Dingo elektra.</i> <i>Nėra šilto vandens.</i> <i>Sugedo skalbyklė.</i> <i>Prašom sutvarkyti kambarius.</i> <i>Palaistykite gėles balkone.</i> <i>Išvalykite čia.</i> <i>Norėčiau trijų kambarių buto.</i> <i>Reikia buto su baldais.</i> <i>Nenorėčiau buto pirmame aukšte.</i> <i>Gyvename keturių kambarių bute.</i> <i>Mūsų namas užmiestyje.</i> <i>Kelintame aukšte butas?</i> <i>Ar yra internetas?</i> <i>Kiek mokėti už butą?</i> <i>Kaip įjungti signalizaciją?</i> <i>Ar galiu dabar plauti?</i> <i>Ar reikia tvarkyti čia?</i> <i>Ar reikia išvalyti langus?</i> <i>Norėčiau užsisakyti kambarį liepos 6–10 dienoms.</i> <i>Ar yra laisvų vietų?</i> <i>Pakeiskite patalynę.</i> <i>Išvalykite kambarį.</i> <i>Televizorius neveikia.</i> <i>Nėra interneto.</i> <i>Prašom duoti raktą.</i> <i>Septintas kambarys.</i>

KLAUSYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– kitus jų klausiančius tokios pačios informacijos apie būstą ar aplinką;

– kitus panašiai besikalbančius apie būstą ir aplinką.

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– užrašus gyvenamuosiuose namuose;

– laiškelių, kuriuos parašė namų šeimininkai, kaimynai ar namo bendrijos nariai, esmę;

– suprasti nuomos sutarties ar panašių dokumentų esmę.

RAŠYMAS

Mokiniai turėtų gebėti:

– rašyti laiškelius kaimynams ir būsto šeimininkams;

– įrašyti arba pažymėti varnele svarbią informaciją nuomos sutartyse ar panašiuose dokumentuose.

*Kiek kambarių jūs turite?
Ar jūsų rajonas ramus?
Kelintame aukšte jūs gyvenate?*

*Mes gyvename centre.
Garažo neturime.
Persikėlėme į Aguonų gatvę.*

*Stumti
Traukti
Liftas
Liftas neveikia
Spausti
Aukštyn
Žemyn
Šiukšlės
Plastikas
Stiklas
Popierius
Vietų nėra
Rezervuota*

Elektra bus išjungta nuo 9 iki 11 val.

Nuo spalio 19 d. name įjungiamas šildymas.

Už laiptinės remontą namo bendrijos pirmininkui prašom sumokėti po 15 Eur.

Prašom neužstatyti mano automobilio.

Rasti raktai. Prašom kreiptis į 5 butą.

Savaitę nebūsiu. Prašom palaistyti gėles.
Viktoras

ŽODYNAS**būstas**

gyventi
nuomotis (ką)
persikelti iš (ko) į (ką)
butas / namas / daugiabutis namas /
vasarnamis
kambarys
laiptai, liftas
aukštas
rūsys, garažas
durys
langas
balkonas

kambarių pavadinimai

virtuvė
miegamasis
svetainė
prieškambaris
tualetas
vonia
dušas

baldai ir kiti daiktai

stalas
kėdė
sofa
kilimas
lentyna
paveikslas
lempa
vaza
lova
spinta
veidrodis

spalvos

baltas, balta
juodas, juoda
geltonas, geltona
raudonas, raudona
mėlynas, mėlyna
žalias, žalia
rudas, ruda
pilkas, pilka
oranžinis, oranžinė
violetinis, violetinė

namų apyvokos reikmenys

kibiras
šepetys
šluostė
skalbiamieji milteliai

buitiniai prietaisai

radijas
televizorius
kompiuteris

dulkių siurblys
indaplovė
skalbyklė
džiovyklė
šaldiklis
šaldytuvas
šildytuvas
oro kondicionierius

įjungti (ką)
išjungti (ką)

tvarkingas, tvarkinga
švarus, švari
didelis, didelė
mažas, maža
patogus, patogi

paslaugos

paštininkas, paštininkė
paštas
pašto dėžutė

santehnikas
vamzdis
trūko vamzdis
užlieti (ką)
užlieti kaimynus
karštas, karšta
šaltas, šalta

elektrikas
elektra
dingo elektra
įjungtas, įjungta
išjungtas, išjungta

meistras
remontuoti

dažyti (ką)	
dažai	parduotuvė
sulūžęs, sulūžusi	paštas
negeras, negera	bankas
šiukšlės	kelias
šiukšlių konteineris	gatvė
išvežti šiukšles	
aplinka	ežeras
kiemas	upė
žaidimų aikštelė	miškas
	kalnas
medis	mėnesiai
gėlė	sausis
gėlynas	vasaris
takas	kovas
sodas	balandis
suolas	gegužė
tvora	birželis
vartai	liepa
	rugpjūtis
autobusas	rugsėjis
autobusų stotelė	spalis
troleibusas	lapkritis
troleibusų stotelė	gruodis

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Vartodami paprasčiausius pasisveikinimus ir mandagumo žodžius mokiniai turėtų komunikuoti su kaimynais, paštininku, valytoja, kiemsargiu. Turėtų gebėti perskaityti ir suprasti svarbią informaciją apie šildymo paslaugas, šiukšlių išvežimą, būsto remontą ir pan.

Mokiniai turėtų paisyti bendrųjų taisyklių: nestatyti automobilių neįgaliesiems skirtose vietose, rūšiuoti šiukšles, netriukšmauti nuo 22 iki 6 val., žinoti, kad kartą ar porą kartų per metus rengiamos talkos tvarkyti daugiabučio namo aplinką ir pan.

Turėtų išsiaiškinti, ar automobilių savininkai, gyvenantys daugiabučiuose namuose, stato automobilius į nuolatinės jiems skirtas vietas, ar į bet kurią laisvą vietą, ir paisyti tvarkos.

3 t e m a : KASDIENIS GYVENIMAS

Mokiniai turėtų gebėti pakalbėti apie kasdienę įprastą veiklą namie ir darbe.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS Mokiniai turėtų gebėti: – pasakyti, kada keliausi, valgo, eina į darbą, mokyklą, gulasi; – nurodyti pagrindinį valgymo laiką, paros metą ir savaitės dienas; – paklausti apie kasdienes dalykus; – reaguoti į teiginius apie kasdienes dalykus.	<i>Einu miegoti vienuoliktą.</i> <i>Dažnai pietus valgau pirmą.</i> <i>Darbą pradėdu anksti.</i> <i>Į mokyklą einu rytą.</i> <i>Iš darbo grįžtu septintą.</i> <i>Pusryčiai aštuntą valandą.</i> <i>Pusryčiauju aštuntą.</i> <i>Pietūs dvyliktą.</i> <i>Pietaujame dvyliktą.</i> <i>Vakarienė bus restorane.</i> <i>Pietausime kavinėje.</i> <i>Sekmadienį pietauju trečią.</i> <i>Kada keliatės?</i> <i>Kada pietaujate?</i> <i>Ar dirbate šeštadienį?</i> <i>Ką veikiate vakare?</i> <i>Kada grįžtate iš darbo?</i> <i>Tikrai?</i> <i>Negali būti!</i> <i>Labai anksti!</i> <i>Kaip vėlai?</i> <i>Kaip ilgai!</i>
KLAUSYMAS Mokiniai turėtų gebėti suprasti: – klausimus apie kasdienes dalykus; – kitus panašiai besikalbančius apie kasdienes dalykus; – telefono balso pašto pranešime nurodomą susitikimo laiką ir vietą.	<i>Ar dirbate vakare?</i> <i>Kada pietų pertrauka?</i> <i>Kelintą valandą einame vakarieniauti?</i> <i>Labas, Tomai. Čia Tadas. Rytoj ketvirtą valandą ateik pas mus. Dar paskambinsiu vėliau. Iki!</i>

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– nesudėtingus miesto autobusų ar troleibusų tvarkaraščius.

– laiškelių, telefono žinučių, elektroninių laiškų, kuriuose nurodytas laikas ir vieta, esmę;

– užrašus.

RAŠYMAS

Mokiniai turėtų gebėti:

– užsirašyti informaciją apie laiką;

– parašyti laiškėlį, telefono žinutę ar elektroninį laišką, kuriame nurodomas susitikimo, išvykimo ar atvykimo laikas.

Darbo dienomis

Žemagrindis autobusas

Daniela,

Irena atvažiuos rytoj autobusu iš Klaipėdos. Vilniaus autobusų stotyje bus 13 val. Jeigu gali, nueik pasitikti.

Vytas

Susitinkame kavinėje 18.00.

Pietūs 17.00 restorane „Vilnius“. Iki!

Dirbame pirmadienį ir trečiadienį 9.00–16.00

Pietūs 12.00–12.45

Milda,

išvažiuoju rytoj 17 val.

Astrida

Dariau,

paskambink vakare 8 686 26 765.

Violeta

Susitinkame rytoj rytą universitete.

ŽODYNAS

eiti, ateiti į (ką), pas (ką)
važiuoti, atvažiuoti į (ką), pas (ką)
paskambinti
susitikti
pietauti
veikti (ką)
grįžti

valgymo laikas
pusryčiai

pietūs
vakarienė

laikas
valanda, minutė
pirma valanda
pusė pirmos
be penkiolikos septynios
penkiolika po septintos

kasdien
vakar
rytoj
dažnai
kartais
du kartus per savaitę
anksti
vėlai

pradėti (ką)
baigti (ką)

savaitės dienos

pirmadienis
antradienis
trečiadienis
ketvirtadienis
penktadienis
šeštadienis
sekmadienis

savaitgalis

paros laikas

rytas
diena
vakaras
naktis

metų laikai

žiema
pavasaris
vasara
ruduo

kasdienė veikla

atsikelti
pusryčiauti
eiti į darbą, į mokyklą
pradėti darbą
pietauti
baigti darbą
grįžti namo
virti valgyti
valgyti
vakarienauti
gultis / eiti miegoti

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Mokiniai turėtų žinoti, kokia yra įprasta dirbančio ar besimokančio asmens diena Lietuvoje, ir vartodami paprasčiausias komunikacines frazes bendrauti su kolegomis ar bendramoksliais.

Mokiniai turėtų žinoti, kad Lietuvoje darbo dienomis įprasta pietauti nuo 12 iki 13 valandos. Daug įstaigų taip ir pietauja. Per pietus dažnai valgoma sriuba ir karštas patiekalas, kartais tik viena arba kita. Tačiau ne visi dirbantys žmonės vidury dienos turi laiko – jie pietauja po darbo – apie 19 valandą, o vidury dienos tik užkanda. Kartais bendradarbiai eina pietauti kartu į jų įstaigoje ar netoliese esančią kavinę ar valgyklą.

Kai kurių mažų parduotuvių, esančių dideliuose prekybos centruose, darbuotojai išeidami pietauti ant durų pakabina laikrodį su nurodytu grįžimo laiku.

4 t e m a : LAISVALAIKIS

Mokiniai turėtų gebėti pasikalbėti apie laisvalaikį.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS Mokiniai turėtų gebėti: – pasakyti, kuo domisi; – pasiteirauti, kuo kiti žmonės domisi; – pasiteirauti, ar patinka / patiko renginys; – pakviesti drauge praleisti laisvalaikį. KLAUSYMAS Mokiniai turėtų gebėti suprasti: – atsakymus į klausimus apie laisvalaikį; – kvietimą drauge praleisti laisvalaikį; – panašiai besikalbančius apie laisvalaikį. SKAITYMAS Mokiniai turėtų gebėti suprasti: – užrašus;	<i>Skambinu gitara. Plaukiuju. Šoku. Piešiu. Skaitau. Sportuoju. Žaidžiu krepšinį. Mėgstu bėgioti.</i> <i>Ar žiūrite televizorių? Ar mėgsti šokti?</i> <i>Ar jums buvo įdomu? Ar tau patiko koncertas? Ar tau patinka vakarėlis?</i> <i>Einam(e) į kiną. Gal norite pasivaikščioti? Einam(e) kur nors!</i> <i>(Ar vakar buvote parodoje?) Ne. (Jau atostogavai?) Taip. Liepos mėnesį. (Ar groji gitara?). Šiek tiek groju.</i> <i>Einam(e) paplaukioti? Einam(e) pažaisiti krepšinio?</i> <i>Drabužinė Už paliktus daiktus neatsakome Kino teatras Anonsas Kasos Salė Kairė Dešinė Balkonas</i>

– informaciją ant bilietų, skelbimus, programas, reklamą.

RAŠYMAS

Mokiniai turėtų gebėti užsirašyti jiems svarbius adresus ir renginių laiką.

Parteris
Įėjimas
Išėjimas
Atsargiai, dažyta! (ant suoliuko parke)
Čia nerūkoma

„Romeo ir Džiuljeta“
Spektaklio pradžia 18 val.
Bilieto kaina 10 Eur.

Simfoninės muzikos koncertai bus rengiami nuo gegužės 20 d. iki birželio 6 d. 19 val. Palangos parke.

Filmas suaugusiesiems

Bilietų nėra

Kasa nedirba

5 eilė
15 vieta

ŽODYNAS

atostogos
 atostogauti

sportas
 plaukioti
 baseinas
 bėgioti
 žaisti (ką)
 žaisti krepšinį, futbolą, rankinį, tenisą
 (stalo arba lauko), golfą
 žaisti (kuo)
 žaisti šachmatais, šaškėmis
 slidinėti
 čiuožinėti
 eiti pasivaikščioti
 važinėti (kuo)
 važinėti dviračiu, riedučiais
 stadionas
 aikštė

aikštelė
 teniso aikštynas

koncertai, spektakliai, filmai

salė
 eilė
 vieta
 bilietas
 parteris
 balkonas
 kairė
 dešinė
 programa
 groti (kuo)
 groti pianinu, gitara
 groti (ką)
 groti valsą
 klausytis (ko)
 klausytis muzikos

dainuoti (ką)
solistas, solistė
dainininkas, dainininkė
šokti
šokėjas, šokėja
eiti į koncertą, spektaklį, filmą
žiūrėti (ką)

žiūrėti filmą, spektaklį
programa

parodos
paveikslas
skulptūra
dailininkas, dailininkė

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Mokiniamis reikėtų žinoti, kad vasarą savaitgalius ir atostogas Lietuvoje mėgstama leisti pajūryje, prie ežerų, kaimo turizmo sodybose ir nuosavose sodybose kaime.

Ir vyresni žmonės, ir jaunimas labai mėgsta muziką: simfoninę muziką, džiazą, folklorą ir kitokią. Vakarėliuose mėgstama ne tik šokti, bet ir dainuoti.

Ilgais žiemos vakarais lietuviai, ir jauni ir vyresni, mėgsta skaityti, žiūrėti filmus. Moterys mezga.

Lietuvių mėgstama sporto šaka – krepšinis.

5 tema: KELIONĖS

Mokiniai turėtų gebėti naudotis viešuoju transportu įprastose situacijose.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS	
Mokiniai turėtų gebėti:	
– nusipirkti ir užsisakyti bilietus;	<i>Prašom vieną bilietą į Vilnių. Prašom vieną į Klaipėdą. Norėčiau užsisakyti du bilietus į Nidą.</i>
– paklausti apie mokestį už važiavimą;	<i>Kiek kainuoja bilietas į Kauną? Kiek vienas bilietas į Trakus?</i>
– paklausti apie atstumą ar kelionės trukmę;	<i>Kiek kilometrų iki Klaipėdos? Ar dar toli Klaipėda? Kiek laiko važiuosime?</i>
– paklausti apie atvykimą;	<i>Kada traukinys iš Klaipėdos? Kelintą valandą atvyks traukinys iš Klaipėdos? Kelintą valandą būsime Klaipėdoje? Kur atvyksta traukinys iš Kauno?</i>
– paklausti apie išvykimą;	<i>Kada išplaukia laivas? Kelintą valandą autobusas į Uteną? Kelintą išvykstate?</i>
– paklausti, iš kur išvyksta autobusai, traukiniai ir pan.;	<i>Kur autobusų stotis? Iš kurios aikštelės išvyksta autobusas į Kauną? Iš kurio kelio išvyksta traukinys į Kauną?</i>
– paklausti apie vietą transporte;	<i>Ar vieta prie lango? Ar čia laisva? Ar galiu čia sėstis? Ar čia 23 vieta? Kur yra 14 vieta?</i>
– paklausti apie bagažą;	<i>Ar galiu padėti bagažą į bagažinę? Ar galiu padėti bagažą čia?</i>
– išsikviesti taksi;	<i>Norėčiau išsikviesti taksi. Prašom taksi į Tiltą 3.</i>
– paprašyti sustoti;	<i>Prašom sustoti čia. Prašom sustoti prie pašto.</i>
– išsinuomoti automobilį.	<i>Norėčiau išsinuomoti automobilį / mašiną.</i>

KLAUSYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– atsakymus į klausimus apie keliones;

– transporte, stotyje, oro uoste girdimus įprastus klausimus, nurodymus bei pranešimus.

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– užrašus keltuose, traukiniuose, autobusuose, geležinkelio stotyse, keliuose, gatvėse.

– informaciją ant bilietų ir elektroninių kortelių, elektroninių bilietų žymėjimo aparatuose;

(Ar vieta prie lango?) Prie lango.

(Ar čia laisva?) Ne, užimta.

(Kada išplaukia laivas?) Šeštą valandą.

Keleiviai, prašom paruošti bilietus kontrolei.

Keleiviai, prašom pasižymėti bilietus.

Ar turite studento pažymėjimą?

Kita stotelė – „Mokykla“.

Ar dabar išlipsite?

Ar kitoje stotelėje išlipsite?

Ar čia jūsų bagažas?

Prašom parodyti pasą.

Jūsų vietos 14 ir 15.

Prašom parodyti vairuotojo pažymėjimą ir automobilio techninį pasą.

Skrydis atidedamas.

Autobusas į Molėtus išvyksta iš 32 aikštelės.

Kur važiuosite?

Jūsų adresas?

Taksi bus po 10 minučių. Baltas opelis.

Taksi jau atvyko. Išeikite. Žalias audi.

Taksi jau laukia.

Kelio taisymas

Apylanka

Prašom neužstatyti įvažiavimo

Už važiavimą be bilieto bauda

Grįžta į parką

Užupio stotelė

Kasa

Muitinė

Išvykimas

Atvykimas

Registracija

Bagažas

Informacija

2 peronas

3 kelias

Vilniečio kortelė

Elektroninis bilietas

Vienkartinis elektroninis bilietas

Terminuotas elektroninis bilietas

– tvarkaraščius bei atvykimo ir išvykimo švieslentes.

Vienkartinis bilietas

Galioja iki

Pinigų likutis

Kaina

Nuolaida 80 %.

Balandis

Galioja pateikus mokinio ar studento pažymėjimą.

Darbo dienomis

Savaitgalį

Atvyksta

Išvyksta

Traukinys iš Vilniaus atvyksta 9.10.

Traukinys į Kauną išvyksta iš 2 perono 3 kelio.

ŽODYNAS

transporto priemonės

eiti į (ką)

važiuoti į (ką)

važiuoti (kuo)

autobusas

traukinys

laivas

keltas

lėktuvas

automobilis / mašina

taksi

dviratis

motociklas

autobusų stotelė

peronas

kelias

kasa

vieta prie lango

vieta prie tako

atvykimas ir išvykimas

atvykti į (ką)

išvykti iš (ko)

atidėti

dokumentai

bilietas

pasas

asmens tapatybės kortelė

draudimas

vieta

geležinkelio stotis

autobusų stotis

oro uostas

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Komunikuodami *Lūžio* (A1) lygio frazėmis mokiniai turėtų gebėti išsiaiškinti, kaip važinėja miesto transportas, įsigyti viešojo transporto bilietą, išsiaiškinti, kaip jį pažymėti, nusipirkti tarpmiestinio transporto bilietą, minimaliai pasikalbėti su kitais keleiviais ar vairuotoju ir pan.

Mokiniai turėtų žinoti, kad traukinių, lėktuvų ir keltų bilietai paprastai užsisakomi iš anksto, dažnai internetu. Autobusų bilietai perkami iš anksto arba autobuse. Bilietai gali būti atsiunčiami ir į išmanųjį telefoną.

Miesto transporto kortelės yra perkamos spaudos kioskuose. Iš autobuso vairuotojo galima įsigyti vienkartinį bilietą, tačiau toks bilietas kainuoja brangiau. Kortelės papildomos spaudos kioskuose, prekybos centruose ar internetu.

Įlipus į autobusą ar troleibusą būtina iškart pasižymėti vienkartinį bilietą ar kortelę. Keleiviai, kurie naudojami lengvatiniiais bilietais, privalo turėti studento, mokinio ar kitokį lengvatų suteikiantį pažymėjimą ir jį pateikti kontrolieriams, tikrinantiems viešojo transporto bilietus.

Atvykus į miestą reikia išsiaiškinti, kelintą valandą pradeda ir baigia važinėti viešasis miesto transportas. Svarbu žinoti, kad greitieji autobusai nestoja kiekvienoje stotelėje. Tokie autobusai Vilniuje pažymėti G raide. Internetu galima išsiaiškinti, kuriose stotelėse stoja tokie autobusai. Kiti autobusai stoja kiekvienoje stotelėje.

Autobuse ar traukinyje gali užkalbinti šalia sėdintis keleivis. Prieš atsisėdant, jeigu vieta nenurodyta biliete, įprasta paklausti, ar vieta šalia sėdinčiojo yra laisva.

Už taksi paslaugas mokama pigiau, jeigu taksi automobilis iškviečiamas telefonu.

6 t e m a : S A N T Y K I A I S U Ž M O N Ė M I S

Mokiniai turėtų gebėti pasikalbėti su kaimynais, draugais, bendradarbiais įprastose kasdienėse situacijose.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS	
Mokiniai turėtų gebėti:	
– pasisveikinti;	<i>Labas rytas!</i> <i>Laba diena!</i> <i>Labas vakaras!</i> <i>Sveiki!</i> <i>Labas, Jurgi!</i> <i>Sveikas, Andriau!</i> <i>Labas, Egle!</i> <i>Sveika, Lina!</i>
– pristatyti kitus;	<i>Tai Džonas ir Marija, mano brolis ir sesuo.</i>
– atsakyti į įprastus pasakymus;	<i>Puiku, ačiū!</i>
– sutikti su pasiūlymu;	<i>Taip, labai jums ačiū.</i>
– atsisakyti pasiūlymo;	<i>Ačiū, ne.</i>
– atsiprašyti;	<i>Atsiprašau.</i>
– atsakyti į atsiprašymą;	<i>Nieko. / Nieko tokio. (Jei atsiprašoma, padarius ką negera.)</i> <i>Prašom. (Jei atsiprašoma, norint paprašyti ar paklausti.)</i>
– padėkoti už paslaugą;	<i>Labai ačiū.</i>
– atsakyti, kai padėkojama už paslaugą;	<i>Nėra už ką. / Prašom.</i>
– perduoti kam nors linkėjimus;	<i>Perduok linkėjimus Marijai!</i> <i>Geriausi linkėjimai Pauliui!</i>
– atsakyti, kai prašoma perduoti linkėjimus;	<i>Ačiū. Būtinai.</i>
– palinkėti gero;	<i>Sėkmės!</i> <i>Gerų atostogų!</i> <i>Geros dienos!</i> <i>Gero vakaro!</i> <i>Gero savaitgalio!</i> <i>Laimingos kelionės!</i>

– atsakyti į palinkėjimus;	<i>(Į sveikatą!) Į sveikatą! (Į sveikatą!) Ačiū! (Gero savaitgalio!) Ačiū, ir jums. (Gerų atostogų!) Jums taip pat! (Geros dienos!) Ačiū, ir tau!</i>
– pasisiūlyti padėti;	<i>Gal galiu padėti?</i>
– priimti siūlomą pagalbą;	<i>Taip, labai ačiū.</i>
– atsisakyti pagalbos;	<i>Ačiū, nereikia.</i>
– paprašyti pagalbos;	<i>Gal galite (man) padėti?</i>
– pasisiūlyti palydėti;	<i>Aš jus / tave palydėsiu.</i>
– sutikti su pasiūlymu būti palydėtam / palydėtai;	<i>Labai ačiū.</i>
– atsisakyti pasiūlymo būti palydėtam / palydėtai;	<i>Ačiū, nereikia.</i>
– apgailestauti;	<i>Kaip gaila! Labai gaila!</i>
– užjausti;	<i>Labai užjaučiu.</i>
– atsakyti užjaučiant;	<i>Ačiū.</i>
– atsisveikinti.	<i>Viso gero! Sudie! Viso! Iki pasimatymo! Iki! Labanakt!</i>
KLAUSYMAS	
Mokiniai turėtų gebėti suprasti:	
– pasiūlymą;	<i>Ar norite gerti? Prašom užkąsti. Prašom sėsti. Užeikite vėliau. Paskambinkite vėliau.</i>
– kvietimą;	<i>Einam(e) į kavinę. Gal norėtumėt / norėtum nueiti į kiną?</i>

– kitus besikalbančius įprastose kasdienėse situacijose.

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti datas, vardus, vietovių pavadinimus, adresus, sveikinimų linkėjimus, kvietimų į pobūvį, trumpų asmeninių laiškų turinį.

RAŠYMAS

Mokiniai turėtų gebėti:

– parašyti (iš atminties) ar nurašyti trumpą padėkos laiškėlį;

– parašyti (iš atminties) ar nurašyti sveikinimą ar trumpą informacinį laiškėlį, pvz., iš kelionės.

*(Nori gerti?) Taip.
(Paskambinsiu vėliau.) Gerai.
(Laimingos kelionės!) Ačiū.*

*Sveikas, Deividai,
atvažiuoju gegužės 23 d. Linkėjimai visiems.
Greitai susitiksime Vilniuje.*

Mindaugas

*Ačiū už dovaną.
Ačiū už viską.*

*Miela Egle,
su Gimtadieniu! Linkiu tau daug laimės ir
džiaugsmo.*

Agnesė

Sveikas, Tomai, Nida, 2001 07 01

*esu Nidoje. Čia labai įdomu ir gražu. Oras
puikus.*

Marija

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Mokiniai turėtų žinoti, kaip Lietuvoje įprasta bendrauti įvairiose kasdienio gyvenimo situacijose. Vyrai atidaro duris ir praleidžia moteris pirma. Taip pat įprasta autobuse ar troleibuse užleisti vietas seniems žmonėms, nėščioms moterims, vaikams ir neįgaliesiems. Vyrai dažnai užleidžia vietas moterims ar merginoms. Lietuvoje švenčiami ne tik gimtadieniai, bet ir vardadieniai. Dažnai vardo dienos nurodomos sieniniuose ar staliniuose kalendoriuose, dienraščiuose.

Lietuviams labai svarbu deramai priimti ir pavaišinti svečius. Lietuviai yra draugiški ir paslaugūs atvykėliams – mielai padeda, paaiškina, parodo kelią ar palydi.

7 t e m a : SVEIKATA IR HIGIENA

Mokiniai turėtų gebėti pakalbėti apie savo negalavimus su gydytoju bei vaistininku.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS Mokiniai turėtų gebėti: – pasakyti, kaip jaučiasi; – pakalbėti apie savo būsenas, pojūčius ar negalavimus; – pasiteirauti apie kito asmens sveikatą; – paprašyti medicinos pagalbos.	<i>Šiandien jaučiuosi puikiai.</i> <i>Šiandien jau gerai.</i> <i>Šiandien jau daug geriau.</i> <i>Šiandien (man) blogiau.</i> <i>Vakar buvo geriau.</i> <i>Skauda čia.</i> <i>Skauda galvą / dantį.</i> <i>Nieko neskauda.</i> <i>Man šalta.</i> <i>Man bloga.</i> <i>Man silpna.</i> <i>Aš alkanas / alkana.</i> <i>Aš pavargęs / pavargusi.</i> <i>Pykina.</i> <i>Sergu gripu.</i> <i>Vėmiau.</i> <i>Viduriuoju.</i> <i>Turiu temperatūros.</i> <i>Kaip jaučiatės / jautiesi?</i> <i>Ar geriau?</i> <i>Ar dabar geriau?</i> <i>Norėčiau pas odontologą.</i> <i>Norėčiau užsirašyti pas šeimos gydytoją.</i> <i>Kada priima gydytojas?</i> <i>Kurią dieną?</i> <i>Kokiu laiku?</i> <i>Norėčiau išsikviesti gydytoją.</i> <i>Kur yra vaistinė?</i>
KLAUSYMAS Mokiniai turėtų gebėti suprasti: – klausimus, susijusius su jų sveikata;	<i>Kas atsitiko?</i> <i>Kaip jaučiatės?</i> <i>Ar čia skauda?</i> <i>Kur skauda?</i> <i>Ką skauda?</i> <i>Ar karščiujate?</i> <i>Ar dabar geriau?</i> <i>Ar vemiate?</i>

– gydytojų nurodymus.

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti užrašus ir nurodymus ligoninėse, vaistinėse, ant vaistų pakuočių ir panašiai.

RAŠYMAS

Mokiniai turėtų gebėti užpildyti dokumentus, susijusius su svarbiausia asmenine informacija.

ŽODYNAS

kūno dalys

ranka
koja
veidas
galva
ausis
akis
dantis
gerklė

nugara
pilvas
širdis
oda

negalavimai

nesveikas, nesveika
sveikas, sveika
gripas

*Ar viduriuojate?
Kokius vaistus vartojate?
Ar nesergate diabetu?*

*Gerkite po vieną tabletę tris kartus per dieną.
Gerkite daug šiltų skysčių.
Jums reikia gulėti.
Jums negalima vaikščioti.
Reikia padaryti tyrimus.
Reikia uždėti šaltą kompresą.
Įkvėpkite.
Iškvėpkite.
Išsižiokite.*

*Registratūra
Informacija
Šeimos gydytojo kabinetas
Gydytojai
Slaugytoja
Kardiologijos skyrius
Traumatologijos skyrius
Vaistinė*

*Gerbiami lankytojai,
paltus ir striukes prašom palikti drabužinėje!
Ligoninės administracija*

*Vaistai nuo galvos skausmo
Prieš vartojimą suplakiti!
Saugoti nuo vaikų!*

sloga
temperatūra
galvos skausmas
kosulys
alergija
sirgti (kuo)
skaudėti (kam ką)

būsenos ir pojūčiai

káršta
šálta
siłpna
blōga
alkanas, alkana
pavargęs, pavargusi

medicinos ir pagalbos tarnybos

sveikatos centras
ligoninė
klinika
poliklinika
registratūra
rentgenas
laboratorija
palata
kabinetas
vaistinė

užsiregistruoti į (ką)
gultis į ligoninę
gulėti ligoninėje
operacija
operuoti (ką)
tirti (ką)
kraujo tyrimai

gydytojas, gydytoja
šeimos gydytojas, šeimos gydytoja
slaugytojas, slaugytoja
odontologas, odontologė

policija
greitoji pagalba
gaisrinė

vaistai

tabletė
injekcija
tepalas
lašai
vaistai nuo skausmo
receptas
elektroninis receptas
išrašyti (ką)

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Mokiniai turėtų žinoti, kur kreiptis susirgus, kaip išsikviesti greitąją medicinos pagalbą, policiją ar ugniagesius, ir pačiomis paprasčiausiomis kalbinėmis priemonėmis pasakyti, kas atsitiko.

Jei žinoma, kad draugas, bendradarbis ar kaimynas serga, Lietuvoje įprasta pasiteirauti apie jo sveikatą, palinkėti jam greičiau pasveikti, pasidžiaugti išgirdus, kad jaučiamasi geriau. Dažnai net patariama, kaip gydytis.

Lietuviai mėgsta gydytis natūraliomis priemonėmis – medumi ir jo produktais, žolelių arbatomis, įvairiais natūraliais tepalais, kompresais ar antpilais. Laikraščiai, žurnalai, knygos, kuriuose rašoma apie liaudies mediciną, yra noriai perkami ir skaitomi. Populiarios ir interneto svetainės, kuriose yra informacijos apie gydymąsi natūraliomis priemonėmis. Lietuviai mėgsta ir kalbėtis apie tai.

Atėjus pas gydytoją registratūroje prašoma parodyti asmens dokumentą.

8 t e m a : MOKYMASIS, STUDIJOS IR KALBA

Mokiniai turėtų gebėti pakalbėti mokymo įstaigoje jiems įprastose situacijose.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS	
Mokiniai turėtų gebėti:	
– pasisveikinti su mokiniais;	<i>Sveikas!</i> <i>Sveika!</i> <i>Sveiki!</i> <i>Labas!</i>
– atsiprašyti, kad vėluoja;	<i>Atsiprašau, kad vėluoju.</i>
– atsakyti atsiprašiusiam, kad vėluoja, ir pan.;	<i>Nieko. / Nieko tokio.</i>
– pasiteirauti apie nurodytus puslapius;	<i>Koks puslapis?</i> <i>Kelintas puslapis?</i>
– pasakyti, kad nesupranta;	<i>Kaip?</i> <i>Nesuprantu.</i>
– paprašyti pakartoti;	<i>Ar galite pakartoti?</i> <i>Prašom pakartoti, nesupratau.</i> <i>Prašom pakartoti, neišgirdau.</i> <i>Ką?</i>
– paprašyti paaiškinti kita kalba;	<i>O kaip angliškai?</i> <i>Gal galite pasakyti prancūziškai?</i> <i>Aš tik truputį kalbu lietuviškai. Ar jūs kalbate angliškai?</i>
– paprašyti kalbėti lėčiau;	<i>Prašom lėčiau!</i> <i>Gal galite truputį lėčiau?</i>
– paprašyti ką nors išaiškinti;	<i>Gal galite užrašyti?</i> <i>Prašom užrašyti.</i> <i>Prašom pasakyti paraidžiui.</i> <i>Kaip reikia rašyti „knyga“?</i>
– tarti abėcėlės raides;	<i>ka, a, el en, a, es</i>
– pasakyti nuomonę apie pamoką ar kito mokinio atsakinėjimą;	<i>Puiku!</i> <i>Man patiko!</i> <i>Šaunu!</i>
– paprašyti ko nors paskolinti;	<i>Gal gali paskolinti pieštuką?</i> <i>Gal turi trintuką?</i>

– atsakyti į prašymą ką nors paskolinti;	<i>Taip, prašom.</i>
– atsakyti paskolinusiajam;	<i>Ačiū!</i>
– paprašyti atleisti iš pamokos;	<i>Gal galėčiau išeiti. Atsiprašau. Man reikia išeiti.</i>
– paklausti, kur kas nors yra;	<i>Atsiprašau. Kur yra biblioteka?</i>
– pasakyti, kur kas nors yra;	<i>Kairėje. Prie mokytojų kambario.</i>
– papasakoti apie mokslą;	<i>Mokausi mokykloje. Mokausi gimnazijoje. Studijuojų matematiką. Studijuojų Vilniaus universitete. Dabar rašau bakalauro darbą. Mano mokytojos pavardė Žemaitienė.</i>
– paklausti apie mokslą.	<i>Kur mokaisi? Kur studijuoji? Ką studijuojate? Ar patinka mokytis?</i>
KLAUSYMAS Mokiniai turėtų gebėti suprasti: – klausimus apie mokslą;	<i>Kur mokaisi? Ar (tu) mokaisi kolegijoje? Kelintoje klasėje mokaisi? Ar (jūs) studijuojate universitete?</i>
– atsakymus į pateiktus klausimus;	<i>(Kur mokaisi?) Gabijos gimnazijoje. (Ar mokaisi kolegijoje?) Ne, universitete. (Kelintoje klasėje mokaisi?) Septintoje.</i>
– kieno nors kito sakomus teiginius;	<i>Biblioteka yra čia. 33 puslapis. Rytoj geografijos pamokos nebus.</i>
– kitus besikalbančius apie mokslą;	<i>(Kas namų darbų?) Nieko. (Ar tu mokaisi septintoje klasėje?) Ne, aštuntoje. (Kur paskaita?) 26 auditorijoje.</i>
– suprasti kritinius pasakymus;	<i>Sutinku su jumis / su tavimi. Ne, tai neteisinga. Ne, visai ne taip!</i>
– suprasti mokytojo ar dėstytojo pagyrimus;	<i>Šaunuolis! Šaunuolė! Šaunuoliai!</i>

– suprasti mokytojo nurodymus.

*Labai gerai!
Puikiai!
Gerai!*

*Užverskite knygas.
Paklausykite.
Perskaitykite tekstą.
Atsiverskite 57 puslapį.
Atlikite 5 užduotį.
O dabar pertrauka.
Pertrauka 15 minučių.
Namų darbas – papasakoti apie savo šeimą.*

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– informaciją apie paskaitų ar pamokų laiką ir vietą;

Paskaita vyks 24 auditorijoje 10.30.

– vadovėlio užduočių nurodymų esmę (svarbiausius žodžius);

*Perskaitykite šį tekstą.
Atsakykite į klausimus.
Įrašykite praleistus žodžius.
Parašykite tinkamą formą.*

– dėstytojo ar mokytojo pastabų esmę;

*Padarėte didelę pažangą.
Dar reikia pasimokyti.
Reikia pakartoti.
Daug klaidų.*

– užrašus mokymo įstaigose.

*Tylos! Vyksta egzaminai.
Sporto salė
Biologijos kabinetas
8A klasė
Direktoriaus kabinetas
Pavadootojas
Biblioteka
84 auditorija
Laboratorija
Tarptautinių ryšių skyrius*

RAŠYMAS

Mokiniai turėtų gebėti:

– nusirašyti žodį, frazę ar sakinį;

– vartodami išmoktas frazes parašyti elektroninį laišką dėstytojui ar mokytojui dėl to, kad praleido ar praleis paskaitą;

Šiandien negalėjau dalyvauti paskaitoje, nes blogai jaučiuosi.

Piotras

– bibliotekoje nusirašyti knygų pavadinimus, autorių vardus bei pavardes.

Evalda Jakaitienė „Lietuviškai apie Lietuvą“

ŽODYNAS**skaitvardžiai**

kiekiniai ir kelintiniai skaitvardžiai

dėstomi dalykai

matematika

fizika

chemija

medicina

biologija

istorija

lietuvių, anglų, ispanų, prancūzų, vokiečių,

rusų kalba

gimtoji kalba

kokybė

gerai

malonu

sunku

labai sunku

per lengva

naudinga

įdomu

aišku

Man patiko!

kvalifikacija

pažymėjimas

diplomas

laipsnis

įvertinimas

testas

egzaminas

laikyti egzaminą

pažymys

gauti (ką)

gauti pažymį

gauti 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Šaunuolis! Šaunuolė!

Puikiai!

Labai gerai!

Gerai!

Blogai.

darbuotojai

mokytojas, mokytoja

dėstytojas, dėstytoja

profesorius, profesorė

direktorius, direktorė

dekanas, dekanė

rektorius, rektorė

sekretorius, sekretorė

administratorius, administratorė

mokymosi įstaigos

mokykla

pradinė mokykla (4 pirmosios klasės)

pagrindinė mokykla (10 klasių)

vidurinė mokykla (12 klasių)

gimnazija (4 paskutinės klasės)

institutas

kolegija

universitetas

akademija

pamoka

paskaita

seminaras

pertrauka

vieta

klasė

mokytojų kambarys

auditorija

katedra

kabinetas

laboratorija

raštinė

biblioteka

skaitykla

valgykla

drabužinė

koridorius

tualetas

padėtis

prie

šalia

priešais

už

reikmenys

vadovėlis

knyga
pratybų sąsiuvinis
žemėlapis

aplankas
sąsiuvinis
popieriaus lapas

rašiklis
pieštukas
trintukas
drožtukas
liniuotė

teptukas
dažai

veiksmai
mokyti (ko)
studijuoti (ką)
rašyti (ką)
skaityti (ką)
piešti (ką)
groti (ką)
dainuoti (ką)
šokti (ką)

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Mokiniai turėtų suprasti, kokia yra vidurinio ir aukštojo mokslo sistema Lietuvoje, gebėti mokytis Lietuvos švietimo įstaigose ir bendrauti su pedagogais, bendramoksliais bei administracija.

Pradinę mokyklą Lietuvoje pradedama lankyti sulaukus septynerių arba šešerių, jeigu vaikas yra pasirengęs ir tėvai pageidauja. Pagrindinis ugdymas trunka šešerius metus. Baigę dešimt klasių mokiniai įgyja pagrindinį išsilavinimą. Vidurinis ugdymas Lietuvoje yra neprivalomas. Paprastai jis trunka dvejus metus (11 ir 12 vidurinės mokyklos ar gimnazijų III–IV klasės). Pagal vidurinio ugdymo programą galima mokytis vidurinėse ir profesinėse mokyklose, gimnazijose. Profesinis mokymas yra skirtas kvalifikacijai įgyti ar tobulinti. Mokymosi trukmė turintiems vidurinį išsilavinimą – 1–2 metų. Lietuvoje privaloma mokytis iki 16 metų. Privalomasis mokymasis paprastai trunka iki dešimtos klasės.

Aukštojo mokslo studijų programos yra dviejų rūšių – universitetinės ir koleginės. Studijos gali būti trijų pakopų: pirmoji – profesinio bakalauro arba bakalauro, antroji – magistrantūros, trečioji – doktorantūros.

9 t e m a : P R E K Y B A

Mokiniai turėtų gebėti nusipirkti prekių, kurios yra išdėstytos lentynose ar vitrinose, ir paklausti pardavėjų reikiamos informacijos.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS	
Mokiniai turėtų gebėti:	
– pasakyti, ko nori;	<i>Norėčiau vanilinių ledų. Prašom vanilinių ledų.</i>
– pasakyti, kiek ir ko norėtų pirkti;	<i>Norėčiau dviejų kilogramų bulvių. Prašom duoti du kilogramus bulvių.</i>
– pasiteirauti tam tikros prekės, spalvos, dydžio;	<i>Kur yra miltai? Kas yra rūgpienis? Ar turite lieso jogurto? Ar yra tik tokios spalvos? Ar turite tokį pat žalios spalvos? Gal turite didesnę? Gal turite 40 dydžio batus? Ar turite 38 dydį?</i>
– paklausti kainos;	<i>Kiek kainuoja? Kiek?</i>
– paprašyti sugrąžinti pinigus ar pakeisti prekę;	<i>Noriu pakeisti šiuos marškinėlius. Marškinėliai per maži. Prašom pakeisti. Norėčiau grąžinti.</i>
– paprašyti supakuoti;	<i>Prašom supakuoti. Prašom supakuoti dovaną.</i>
– paprašyti parodyti;	<i>Prašom parodyti didesnę žiedą. Prašom parodyti tą laikrodį.</i>
– paklausti, ar galima / kur galima pasimatuoti;	<i>Gal galėčiau pasimatuoti? Kur galima pasimatuoti?</i>
– paklausti, ar tinka;	<i>Ar tinka? Ar man tinka striukė? Ar man tinka ši spalva?</i>
– atsakyti į pardavėjo padėką už nupirktą prekę;	<i>Ačiū jums.</i>
– atsakyti į pardavėjo siūlymą padėti;	<i>Taip, prašom. Ačiū, ne.</i>

– atsakyti į pardavėjo klausimą, ar turi smulkesnių pinigų arba ar turi lygiai tą sumą, kurios reikia.

*Tuoj pažiūrėsiu.
Taip, prašom.
Atsiprašau, neturiu.*

KLAUSYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– atsakymus į pateiktus klausimus;

(Kiek kainuoja?) 12 eurų.

– klausimus, kaip bus atsiskaitoma;

*Mokėsite kortele ar grynaisiais?
Atsiskaitysite kortele?
Gal turite smulkiau?
Gal turite lygiai?*

– parduotuvėse girdimų skelbimų esmę;

*Antrajame aukšte prekiaujame vaikiškais drabužiais. Šiltoms striukėms 30 procentų nuolaida.
Pirkėjų dėmesiui. Tik šiandien didelės nuolaidos sporto prekėms. Skubėkite įsigyti.*

– pardavėjo padėką už pirkinį ir atsakyti;

Ačiū, kad pas mus pirkote.

– pardavėjo pasiūlymą padėti.

Gal galiu padėti?

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– užrašus parduotuvėje ar turguje bei prekių etiketes;

*Kasa
Atidaryta
Uždaryta
Drabužiai vyrams
Drabužiai moterims
Drabužiai vaikams
Avalynė
Sporto prekės
Laisvalaikio prekės
Daržovės
Duona
Sūris
1 kg kaina
100 % medvilnė
Oda
Laikyti kambario temperatūroje.
Prieš verdant atšildyti.
Prieš vartojant suplakti.
Riebalai (rieb.)
Be glitimo

Bananai tik 1 Eur
Mažiname kainas
Vasaros kainos*

– skelbimus;

– užrašus bei informaciją ant čekių.

Asmenims iki 18 metų alkoholiniai gėrimai neparduodami.

Suma

Mokėti

Suma grynaisiais

Grąža

Garantija 14 dienų.

Parašas

ŽODYNAS

prekyba

eiti apsipirkti
pirkti (ką)
parduoti (ką)
mokėti (kuo)
mokėti kortele
parodyti (ką)
turėti (ką)
grąža
parduotuvė
prekybos centras
kioskas
maisto produktai

maisto prekės (žr. „Maistas ir gėrimai“)

vanduo
mėsa
žuvis
duona
pienas

drabužiai, avalynė ir kitos prekės

pasimatuoti (ką)
tikti (kam kas)

striukė
paltas
šalikas
kepurė
pirštinės

kelnės
džinsai

megztinis

švarkas

suknelė

sijonas

palaidinė

marškiniai

marškinėliai

kojinės

batai

sportbačiai

basutės

rankinė

kuprinė

krepšys

skėtis

matavimosi kabina

dydis

kaina

kaina

nuolaida

akcija

nuolatinio kliento nuolaidų kortelė

pinigai

euras (Eur), centas (ct)

sąskaita

kasa

grynieji pinigai

kortelė

mokėti

pakuotė

dėžutė

dėžė	100 gramų
butelis	litras, l
pakas	
indelis	medžiagos
pakelis	medis
maišelis	plastikas
popierinis maišelis, plastikinis maišelis,	stiklas
krepšelis	medvilnė
skardinė	vilna
stiklainis	linas
	sintetika
kiekis	metalas
gabaliukas	auksas
kilogramas, kg	sidabras
pusė kilogramo	gintaras
gramas, g	

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Mokiniai turėtų gebėti nusipirkti prekių prekybos centruose ir parduotuvėse. Turėtų gebėti paprašyti parodyti tinkamo dydžio ar norimos spalvos prekę, pasikeisti netinkamą prekę, pagarbiai elgtis su kitais pirkėjais ir parduotuvės ar prekybos centro darbuotojais.

Iėjus į parduotuvę įprasta pasisveikinti, išeinant – atsisveikinti. Jei dažnai lankomasi toje pačioje parduotuvėje, galima persimesti keletu žodžių su pažįstamu pardavėju. Sumokėjus už prekes padėkojama aptarnavusiam pardavėjui.

Prie kasos, matavimosi kabinos ar prekystalio svarbu laukti savo eilės.

Nekokybiškos ar pirkėjui netinkančios prekės keičiamos. Paprastai parduotuvėse galima pamatyti skelbimų, informuojančių apie tai. Jeigu nėra tinkamos prekės pakeisti, grąžinami pinigai. Pirkinys, parodžius čekį, gali būti grąžinamas per tam tikrą ribotą laiką. Yra prekių, kurios nekeičiamos, jeigu yra kokybiškos, pavyzdžiui, juvelyriniai dirbiniai, apatiniai drabužiai.

Nuolatiniams klientams dažnai duodamos nuolaidų kortelės arba siūloma jas įsigyti už nedidelę kainą.

Prekybos centrai didžiuosiuose miestuose dirba nuo 8 iki 22 arba 23 valandos ir savaitgaliais. Nedidelės maisto parduotuvės dirba nuo 8 iki 20 arba 22 valandos. Kitos parduotuvės – drabužių, raštinės reikmenų, indų, dovanų – nuo 10 iki 19 valandos. Šeštadienį šios parduotuvės dirba trumpiau. Kai kurios didžiųjų miestų parduotuvės dirba ir sekmadienį.

Per kai kurias didžiąsias šventes parduotuvės nedirba, o prekybos centrai dirba trumpiau.

10 t e m a : MAISTAS IR GĖRIMAI

Mokiniai turėtų gebėti nusipirkti dažniausiai vartojamų maisto produktų, alkoholinių ir nealkoholinių gėrimų parduotuvėje ar turguje, užsisakyti kavinėje, restorane, paprašyti svečiuose, turėtų gebėti pagirti patikusį patiekalą ar gėrimą.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS	
Mokiniai turėtų gebėti:	
– paprašyti tam tikrų maisto produktų;	<i>Prašom duoti obuolių. Prašom du apelsinus.</i>
– paklausti kainos;	<i>Kiek kainuoja bulvės?</i>
– nurodyti kiekį;	<i>Prašom duoti du kilogramus jautienos. Prašom kilogramą dešros. Prašom pusę kepalą duonos. Prašom duoti tris bandeles.</i>
– paklausti apie maisto produktus ar valgiaraštį;	<i>Iš ko šis patiekalas? Ar salotos be svogūnų? Ar turite patiekalų be mėsos? Ar turite lietuviškų patiekalų? Kokia dienos sriuba?</i>
– užsisakyti patiekalą;	<i>Man prašom šitą. Prašom sauso raudonojo vyno. Vieną dienos sriubos. Dvi cepelinų.</i>
– paprašyti sąskaitos;	<i>Prašom sąskaitą.</i>
– nurodyti, ką mėgsta valgyti ar gerti;	<i>Aš – vegetaras. Negeriu kavos. Labai mėgstu šokoladą. Nelabai mėgstu žuvį.</i>
– pasiteirauti, ką mėgsta valgyti ar gerti kitas;	<i>Ar mėgstate kavą? Ar mėgsti ledus?</i>
– šį tą pasakyti apie maisto ar gėrimo kokybę;	<i>Labai skanu. Labai sūru. Cepelinai šalti. Sriuba šalta. Labai saldus tortas. Rūgštu. Man patinka.</i>

– pasisiūlyti kavinėje ar restorane sumokėti už kartu valgančius;

*Vaišinu aš.
Moku aš.*

– padėkoti už vaišes;

Ačiū, buvo labai skanu.

– pagirti vaišes;

*Labai skanu!
Kaip skanu!*

– paprašyti valgio ar gėrimo;

*Prašom paduoti duonos.
Gal galite įdėti salotų?
Gal galite įpilti vandens?*

– pasiūlyti valgio ar gėrimo kitam;

*Kavos ar arbatos?
Gal mėsos?
Gal vyno?*

– dar kartą pasiūlyti valgio ar gėrimo;

*Gal dar torto?
Dar kavos?*

– paraginti valgyti;

*Prašom valgyti.
Prašom gerti.
Prašom vaišintis.
Prašom paragauti.*

– užsisakyti staliuką kavinėje ar restorane.

Norėčiau užsisakyti staliuką keturiems žmonėms.

KLAUSYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– kai kiti klausia ar kalbasi apie valgius ir gėrimus.

*(Ar skani sriuba?) Skani, bet šalta.
(Kavos ar arbatos?) Kavos.
(Ar salotos su svogūnais?) Be svogūnų.*

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– nesudėtingus užrašus gaminio etiketėse;

*Ryžiai
Grietinė 12 %
Jautiena
Bandelės su obuoliais
Alus
Vartoti iki 2017-12-03*

– valgiaraščius;

*Šaltieji užkandžiai
Karštieji užkandžiai
Karštieji patiekalai
Sriubos
Desertai
Gėrimai
Dienos sriuba*

– užrašus kavinėse, restoranuose.

Dienos patiekalas
Vegetariški patiekalai

Rezervuota
Užsakyta
Dienos pietūs

ŽODYNAS

maisto produktai ir gėrimai

maistas
gėrimas

duonos gaminiai

duona
bandelė
batonas

žuvis

lašiša
karpis

mėsa

vištiena
kiauliena
jautiena

daržovės

bulvė
agurkas
pomidoras
salotos
kopūstas
burokėlis
svogūnas
česnakas

vaisiai

obuolys
kriaušė
apelsinas
bananas
braškės
vyšnios
vynuogės

pieno produktai

pienas

grietinė
grietinėle
sūris
jogurtas
varškė
varškės sūrelis
sviestas
kefyras
rūgpienis

gėrimai

vanduo
gazuotas vanduo
negazuotas vanduo
mineralinis vanduo
sultys (obuolių, apelsinų, vynuogių,
pomidorų, ananasų)
kava (juoda kava, kava su pienu)
arbata

alkoholiniai gėrimai

alus (šviesus, tamsus)
brendis
degtinė
vynas
putojantis vynas

patiekalai

sumuštinis
košė
kepsnys
dešrelės
didžkukuliai / cepelinai
blynai
blyneliai (su obuoliais, su varške, su sūriu,
su mėsa, su grybais)
balandėliai
kiaušinienė
pica

silkė
salotos (daržovių, morkų, burokėlių,
agurkų, kopūstų, lietuviškos, graikiškos)
sriuba (daržovių, burokėlių, kopūstų)
šaltibarščiai

saldumynai

tortas
šakotis
pyragaitis
pyragas
šokoladas
saldainis
sausainis
ledai
želė

valgymas ir gėrimas

valgyti (ką)
gerti (ką)
ragauti (ką)
imti (ką)

duoti (ką)

maisto apibūdinimas

skanus, skani, skanu
neskanus, neskani, neskanu
šviežias, šviežia
senas, sena
aštrus, aštri, aštru
saldus, saldi, saldu
sūrus, sūri, sūru
rūgštus, rūgšti, rūgštu

viešasis maitinimas

restoranas
kavinė
studentų valgykla
alaus baras
sąskaita
valgiaraštis / meniu
padavėjas, padavėja
arbatpinigiai

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti valgyklų, kavinių ir restoranų ir valgyklų valgiaraščius, užrašus kavinėse, restoranuose ir valgyklose, gebėti užsisakyti maisto ir gėrimų. Mokiniams reikėtų žinoti, kaip vaišinami svečiai, kokie yra nacionaliniai lietuvių patiekalai, kada pietaujama, vakarieniam.

Į namus lietuviai kviečia draugus ir pažįstamus. Dažniausiai savaitgalį pietų. Pakviečiama prieš keletą dienų. Įprasta, kad, svečiui atsisakius kurio nors patiekalo ar gėrimo, po kurio laiko vėl siūloma. Atsisakyti yra normalu – šeiminkai neįsiseidžia. Kartais alkoholiniai gėrimai geriama kartu (organizuotai), o prieš išgeriant sakomi tostai. Dažnai alkoholinių gėrimų pasiūlo ir įpila kitas. Jei prie stalo yra vyrų, alkoholinių gėrimų pasiūlo ir įpila jie.

Aptarnavimo mokestis įskaičiuotas į kainą, todėl arbatpinigių duoti nebūtina, tačiau patikus aptarnavimui arbatpinigių paliekama iki 10 procentų.

Įėję į kavinę ar restoraną, kaip, beje, ir į kitą pastatą, vyrai nusiima skrybėles, kepures.

– nurodymus telefonu;

– klausimus, nurodymus ir informaciją paslaugų teikimo vietose.

SKAITYMAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti:

– užrašus ant pastatų arba viduje pastatų, kuriuose teikiamos paslaugos;

Kalbėkite po signalo.

Kokia čia dėmė?

Atsiprašau, negalėjome išvalyti.

Rytoj sutaisysime 10 valandą. Ar gerai?

Ateikite po dviejų valandų.

Sutaisysiu po valandos.

Oro paštu ar paprastu?

Policijos postas

Laikrodžių taisykla

Raktų dirbtuvė

Bankas

Keitykla

Valiutų kursai

Degalinė

Dujos

Oras

Dyzelinis kuras

Tepalas

Plovykla

Valykla

Grožio salonas

Vyrų ir moterų kirpykla

Atidaryta

Uždaryta

Stovėti čia

Laukti čia

*Kirpimas 8–12 val. darbo dienomis tik
5 eurai!*

Siuvame ir taisome drabužius

Siunčiame knygas paštu

Užsakome knygas iš užsienio

Pasirinkite kalbą

– nurodymus (pvz., bankomato);

– skelbimų esmę.

*Gerbiami klientai,
nuo sausio 15 d. iki vasario 1 d. taikoma
vilnionių antklodžių valymo 30 % nuolaida.
Įmonės „Švara“ administracija*

ŽODYNAS

paslaugų teikimo vietos

paštas
bankas
valiutos keitykla
policijos postas
savivaldybė
avalynės taisykla
valykla
kirpykla
raktų dirbtuvė
autoservisas

pinigai

pakeisti (ką) į (ką)

čekis
sąskaita
atidaryti sąskaitą
uždaryti sąskaitą

nelaimės atvejai

gaisras
avarija
vagystė
vagis
pavogti
nelaimingas atsitikimas
Gelbėkit!

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Banke, pašte, kirpykloje reikia laukti savo eilės, kartais reikia imti numeriuką (pvz., banke, dideliame pašte). Jei neaišku, kuris klientas eilėje laukia paskutinis, teiraujamasi apie tai. Dažnai piktinamasi einančiais be eilės. Autoservisuose, grožio salone, kirpykloje, siuvimo salonuose klientai priimami iš anksto sutartu laiku. Dėl priėmimo tariamasi telefonu arba užsisakoma internetu.

Apie paslaugas dažnai žmonės sužino vieni iš kitų, iš interneto svetainių. Labai paisoma asmeninių rekomendacijų. Patenkinti klientai kartais palieka arbatpinigių.

Norint atsidaryti ar užsidaryti sąskaitą banke, reikia turėti asmens dokumentą.

12 t e m a : K E L I A S

Mokiniai turėtų gebėti rasti kelią bei nurodyti kitiems, kur eiti ar važiuoti.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS Mokiniai turėtų gebėti: – paklausti, kaip patekti į vieną ar kitą vietą; – pasitikslinti, ar eina / važiuoja teisingu keliu; – parodyti kelią kitiems.	<i>Atsiprašau, kur yra stotis?</i> <i>Gal žinote, kur yra paštas?</i> <i>Ar šia gatve nueisiu į banką?</i> <i>Pasukite kairėn.</i> <i>Bankas už kavinės.</i> <i>Taip, viešbutis yra ten.</i>
KLAUSYMAS Mokiniai turėtų gebėti suprasti nurodymus, kur eiti ar važiuoti, kaip pasiekti reikiamą vietą.	<i>Eikite tiesiai šia gatve.</i> <i>Prie pašto pasukite į kairę.</i>
SKAITYMAS Mokiniai turėtų gebėti suprasti: – užrašus mieste;	<i>Miesto centras</i> <i>Paštas</i> <i>Bankas</i> <i>Įėjimas</i> <i>Išėjimas</i> <i>Stumti</i> <i>Traukti</i> <i>Mokyklos stotelė</i> <i>Parko g.</i>
– užrašus miesto plane.	<i>Žvėrynas</i> <i>Žaliojo tilto tiltas</i> <i>Senamiestis</i> <i>Oro uostas</i> <i>Autobusų stotis</i>
RAŠYMAS Mokiniai turėtų gebėti užsirašyti gatvės pavadinimą.	

ŽODYNAS**vietos nurodymas**

būti

įėjimas

išėjimas

avarinis išėjimas

centras

arti

toli

čia

ten

viduje

lauke

žemiau

aukščiau

kairėje

dešinėje

prie

tarp

virš

už

po

prieš

kur

veiksmas

eiti

važiuoti

kryptis

pasukti į kairę / kairėn

pasukti į dešinę / dešinėn

aukštyn

žemyn

lipti

tiesiai

į lauką

į vidų

iš

į

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Mokiniai minimaliomis kalbinėmis priemonėmis turėtų gebėti paklausti kelio ir patys nusakyti kelią.

Paklausti kelio žmonės stengiasi padėti: jei gali, paaiškina klausiančiajam suprantama kalba, parodo miesto planą, palydi jį. Dauguma žmonių kalba angliškai, vyresni žmonės moka rusiškai, Vilniuje – ir lenkiškai. Yra kalbančiųjų ir kitomis kalbomis: vokiečių, prancūzų, italų, ispanų ir t. t.

13 t e m a : D A R B A S

Mokiniai turėtų gebėti pakalbėti įprastose su jų darbu susijusiose situacijose.

Komunikacinės intencijos	Komunikacinių intencijų raiškos pavyzdžiai
KALBĖJIMAS Mokiniai turėtų gebėti: – pasiūlyti pagalbą, pvz., draugui, kolegai; – pasakyti, ko reikia iš savo darbo srities; – perduoti paprastas žinutes; – duoti nurodymus iš savo darbo srities (pvz., savo kolegai); – paprašyti leidimo; – paklausti informacijos apie savo darbą.	<i>Gal galiu padėti?</i> <i>Galiu padėti.</i> <i>Galiu pataisyti.</i> <i>Ar reikia išspausdinti?</i> <i>Man reikia 20 kopijų.</i> <i>Petras šiandien vėluos.</i> <i>Prašom išsiųsti šį laišką.</i> <i>Ar galiu pasiimti laisvą dieną?</i> <i>Ar reikia dirbti naktimis / savaitgaliais?</i> <i>Kokio dydžio alga? / Kokia alga?</i> <i>Kada pietų pertrauka?</i>
KLAUSYMAS Mokiniai turėtų gebėti suprasti: – su jų darbu susijusią informaciją; – žinutes telefonu; – savo srities darbo nurodymus; – savo srities darbo informaciją; – atsiliepti telefonu; – telefonu paprašius pakviesti kitą asmenį, atsakyti.	<i>Penktadienį įvykdysime jūsų užsakymą.</i> <i>Prašom ateiti pasiimti po valandos.</i> <i>Rytoj bus padaryta.</i> <i>Prašom ateiti trečiadienį.</i> <i>Čia Viktorija. Šiandien ir rytoj nebūsiu darbe. Sergu. Sudie.</i> <i>Gamykloje privalote nešioti šalmą.</i> <i>Dirbame nuo 8.00 iki 16.00.</i> <i>Rytoj dirbsime trumpiau.</i> <i>Alio!</i> <i>Klausau!</i> <i>Prašom palaukti.</i> <i>Prašom paskambinti vėliau / po valandos.</i> <i>Jo / jos nėra.</i>
SKAITYMAS Mokiniai turėtų gebėti suprasti:	

– užrašus darbovietėje;

*Personalo direkcija
Buhalteris
Valgykla
Kasa
Tik darbuotojams
Įėjimas
Išėjimas
Avarinis išėjimas
Nestovėti čia
Stovėti čia
Laukti čia
Atsargiai
Pavojinga
Slidu
Laiptai*

– bendradarbio laiškelių esmę;

*Grįšiu apie 11 val.
Šiandien nebūsiu, nes sergu.*

– skelbimo, susijusio su darbu, esmę;

*Reikalingas mechanikas.
Ieškome valytojos.
Siūlome darbą vairuotojams.*

– anketos nurodymus.

*Pildyti didžiosiomis raidėmis.
Pabraukite.
Apibraukite.
Pažymėkite.*

RAŠYMAS

Mokiniai turėtų gebėti:

– parašyti užsakymus;

*Prašom 200 rašiklių.
100 pieštukų.*

– parašyti laiškelių;

Rytoj vėluosiu. Būsiu 10 val.

Andrejus

– į anketą surašyti arba pažymėti varnele duomenis apie save.

ŽODYNAS

profesijų pavadinimai (žr. „Asmens tapatybė“)

veiksmažodžiai, susiję su įvairiais darbais

užsakyti (ką)

pasirašyti (ką)

parengti (ką)

spausdinti (ką)

kopijuoti (ką)

vairuoti (ką)

statyti (ką)

remontuoti (ką)

taisyti (ką)

siūti (ką)

virti (ką)
plauti (ką)
valyti (ką)
tvarkyti (ką)

priemonės

kompiuteris
planšetinis kompiuteris / planšetė
išmanusis telefonas
internetas
interneto svetainė
belaidis internetas
slaptažodis

rašiklis
pieštukas

staklės
siuvamoji mašina
viryklė
orkaitė

šluota
šepetys
dulkių siurblys
šluostė

grėblys
kastuvas
konteineris

darbo vieta

gamykla
biuras
mokykla
ligoninė
kavinė
valgykla
restoranas

parduotuvė
autoservisas

kiemas
automobilių stovėjimo aikštelė
statybų aikštelė

patalpos

kabinetas
valgykla
klasė
palata
virtuvė
koridorius
drabužinė
sandėlis

sąlygos

sutartis
gyvenimo aprašymas
priimti į darbą
atleisti iš darbo
konkursas
darbo valandos
alga
pusė etato
viršvalandžiai
pietų pertrauka
darbo vieta
darbo drabužiai
uniforma
apsauginės priemonės (šalmas, apsauginiai
akiniai, respiratorius, ausinės,
dujokaukė, batai, pirštinės,
kombinezonas)
laisva diena
atostogos
šventės

SOCIOKULTŪRINĖS ŽINIOS

Mokiniai minimaliomis kalbinėmis priemonėmis turėtų gebėti bendrauti su kolegomis ir klientais, susitarti dėl minimalios algos, bandomojo laikotarpio, pasikalbėti apie darbo sąlygas, saugos priemones, reikalavimus, darbo grafiką, atostogų laiką. Mokiniai turėtų suprasti įspėjamuosius ženklus, susijusius su darbo sauga.

Darbe gali būti kreipiamasi vardu ar pavarde, pridodant *pone* arba *ponia*, kartais – vardu.

Darbo diena prasideda apie 8 valandą, pasibaigia apie 17 val. Pietų pertrauka trunka 45 minutes arba valandą. Kartais pietaujama darbo vietoje – valgomas atsineštas maistas.

Įprastas atostogų laikas – 28 kalendorinės dienos. Pedagogų atostogos yra ilgesnės. Už darbą švenčių dienomis mokama daugiau.

Apie uždirbamus pinigus nepriimta kalbėtis.

Gramatikos santrauka

Daiktavardžiai

Daiktavardžiai žymi gyvų ir negyvų daiktų (*katė, knyga*), asmenų (*brolis, mokytoja*), reiškinių (*lietus, perkūnija*), veiksmų ir būsenų (*skaitymas, klausymas, džiaugsmas*), ypatybių (*grožis*), medžiagų (*gintaras, linas*) pavadinimus.

Lietuvių kalbos daiktavardžiai turi giminę, kaitomi skaičiais ir linksniais.

Giminė

Yra dvi lietuvių kalbos giminės: vyriškoji ir moteriškoji. Vyriškosios giminės daiktavardžių galūnės yra tokios:

- **-(i)as**, *namas, kelias*;
- **-is**, *brolis, viešbutis*;
- **-ys**, *kambarys*;
- **-(i)us**, *sūnus, profesorius*;
- **-uo**, *vanduo, ruduo, akmuo*.

Moteriškosios giminės daiktavardžių galūnės:

- **-(i)a**, *knyga, vyšnia*;
- **-ė**, *kavinė, duktė*;
- **-is**, *pilis*;
- **-uo**, *sesuo*.

Daiktavardžiai yra vienos arba kitos giminės, tačiau daiktavardžiai, reiškiantys profesijas, asmenų pavadinimus, įvairių šalių ar miestų gyventojus, gali būti tiek moteriškosios, tiek vyriškosios giminės, pvz.: *lietuvis – lietuvi, vilnietis – vilnietė, pardavėjas – pardavėja, mokslininkas – mokslininkė, aktorius – aktorė, pensininkas – pensininkė* ir pan.

Sakiniuose vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžiai gali būti keičiami asmeniniais įvardžiais, pvz.: *Čia mano sūnus, jis mokosi universitete. Dabar skaitau šią knygą. Ji man padovanojo draugas.*

Skaičius

Daiktavardžiai kaitomi skaičiais: vienaskaita ir daugiskaita, pvz.: *namas – namai, kelias – keliai, brolis – broliai, obuolys – obuoliai, kambarys – kambariai, sūnus – sūnūs*,

profesorius – profesoriai, akmuo – akmenys, knyga – knygos, vyšnia – vyšnios, kavinė – kavinės, duktė – dukterys, pilis – pilys, sesuo – seserys.

Yra daiktavardžių, vartojamų tik vienskaita, pvz.: *pienas, cukrus, sviestas, duona*, arba tik daugiskaita, pvz.: *ledai, sultys, grindys, žirklės, marškiniai, durys, kelnės, vestuvės, varžybos*. Gyvenamųjų vietų, ežerų pavadinimai gali būti arba vienskaitos, arba daugiskaitos forma, pvz.: *Vilnius, Klaipėda, Trakai, Druskininkai, Dubingiai, Dusetos*.

Daiktavardžių linksnių reikšmės

Vienaskaitos ir daugiskaitos vardininkas

Vardininko linksniu įvardijamas daiktas, asmuo, reiškiny ar būseną (*Knyga yra ant stalo; Andrius mokosi; Oras atšalo*).

Vienaskaitos ir daugiskaitos kilmininkas

Kilmininku reiškama:

- tiesioginis objektas: *Noriu obuolių*;
- tiesioginio objekto neigimas: *Nemėgstu pieno*;
- ko nors nebuvimas: *Sekretorės nėra, ji serga*;
- vardas: *Čia yra Daukanto aikštė*;
- priklausomybė: *Mano mamos vardas Ona*.

Kilmininkas vartojamas su skaitvardžiais nuo 11 iki 19 (*penkiolika eurų*), su dešimčių pavadinimais, skaičiais *šimtas, tūkstantis* (*dešimt kilogramų, šimtas litų, du tūkstančiai eurų*); su žodžiais: *daug, mažai, truputį, pusė, šiek tiek* (*daug žmonių, pusė kilogramo, mažai laiko*).

Su kilmininko linksniu vartojami prielinksniai: *ant, be, iki, nuo, po, prie, už, vidury*.

Minkštieji priebalsiai /t/, /d/ prieš užpakalinės eilės balsius virsta afrikatomis, rašte žymimomis raidėmis *č, dž*, pvz.: *medis – medžio, savaitė – savaitė*.

Vienaskaitos ir daugiskaitos naudininkas

Naudininku reiškama:

- adresatas: *Rašau laišką draugui*;
- subjektas: *Eglei patinka Vilnius. Tomui šalta*.

Vienaskaitos ir daugiskaitos galininkas

Galininku reiškama:

- tiesioginis objektas: *Rašau laišką*;
- laikas: *Susitinkame pirmadienį. Žiemą grįšiu į Lietuvą*;
- laiko kiekis: *Londone buvau savaitę*.

Su galininko linksniu vartojami prielinksniai: *į, pas, per, prieš, už, po*.

Vienaskaitos ir daugiskaitos įnagininkas

Įnagininku reiškiama:

- priemonė: *Rašau pieštuku. Į darbą važiuoju autobusu;*
- laikas: *Gimiau tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt trečiaisiais metais. Savaitgaliais mes nedirbame;*
- judėjimą tam tikru paviršiumi: *Eikite tiesiai Universiteto gatve.*

Su įnagininko linksniu vartojami prielinksniai: *su, po.*

Vienaskaitos ir daugiskaitos vietininkas

Vietininku reiškiama:

- vieta: *Gyvenu Vilniuje. Dirbu mokykloje;*
- laikas: *Darbo pabaigoje paskambino iš banko.*

Vienaskaitos ir daugiskaitos šauksmininkas

Šauksmininku kreipiamasi: *Labas, Egle! Labas rytas, pone direktoriau. Kaip gyveni, Vytautai? Kur eini, Jonuk?*

Daiktavardžių, kurių vienaskaitos vardininko galūnė **-as**, vienaskaitos šauksmininko galūnės išimtys:

- Vytautas – Vytaut**ai**, Baranauskas – Baranausk**ai**;
- mokytojas – mokytoj**au**;
- padavėjas – padavėj**au**;
- berniukas – berniuk**.**

DAIKTAVARDŽIŲ LINKSNIAVIMAS

Vienaskaita

	Vyriškoji giminė					Moteriškoji giminė			Mot. g.	Vyr. g.	Vyr. g.	Mot. g.
	(i)a LINKSNIUOTĖ			(i)u LINKSNIUOTĖ		(i)o LINKSNIUOTĖ		ė LINKSN.	i LINKSNIUOTĖ			
	1 paradigma	2 paradigma	3 paradigma	4 paradigma	5 paradigma	6 paradigma	7 paradigma	8 paradigma	9 paradigma	10 paradigma	11 paradigma	12 paradigma
V	laišk- as	kel- ias vėj- as	peil- is obuol- ys	sūn- us	vais- ius	dain- a	žin- ia mart- i	saul- ė	nakt- is	dant- is	akm- uo	ses- uo
K	laišk- o	kel- io vėj- o	peil- io obuol- io	sūn- aus	vais- iaus	dain- os	žin- iai marč- iai	saul- ės	nakt- ies	dant- ies	akm- ens	ses- ers
N	laišk- ui	kel- iui vėj- ui	peil- iui obuol- iui	sūn- ui	vais- iui	dain- ai	žin- iai marč- iai	saul- ei	nakč- iai	danč- iui	akm- eniui	ses- eriai
G	laišk- ą	kel- ią vėj- ą	peil- į obuol- į	sūn- ų	vais- ių	dain- ą	žin- ią marč- ią	saul- ę	nakt- į	dant- į	akm- enį	ses- erį
Įn	laišk- u	kel- iu vėj- u	peil- iu obuol- iu	sūn- umi	vais- iumi	dain- a	žin- ia marč- ia	saul- e	nakt- imi	dant- imi	akm- eniu	ses- erimi / ses- eria
Vt	laišk- e	kel- yje vėj- yje	peil- yje obuol- yje	sūn- uje	vais- iuje	dain- oje	žin- ioje marč- ioje	saul- ėje	nakt- yje	dant- yje	akm- enyje	ses- eryje
Š	laišk- e!	kel- y! vėj- au!	peil- i! obuol- y!	sūn- au!	vais- iau!	dain- a!	žin- ia! mart- i!	saul- e!	nakt- ie!	dant- ie!	akm- enie!	ses- erie!

D a u g i s k a i t a

	Vyriškoji giminė					Moteriškoji giminė			Mot. g.	Vyr. g.	Vyr. g.	Mot. g.
	(i)a LINKSNIUOTĖ			(i)u LINKSNIUOTĖ		(i)o LINKSNIUOTĖ		ė LINKSN.	i LINKSNIUOTĖ			
	1 paradigma	2 paradigma	3 paradigma	4 paradigma	5 paradigma	6 paradigma	7 paradigma	8 paradigma	9 paradigma	10 paradigma	11 paradigma	12 paradigma
V	laišk- ai	kel- iai vėj- ai	peil- iai obuol- iai	sūn- ūs	vais- iai	dain- os	žin- ios marč- ios	saul- ės	nakt- ys	dant- ys	akm- enys	ses- erys
K	laišk- ų	kel- ių vėj- ų	peil- ių obuol- ių	sūn- ų	vais- ių	dain- ų	žin- ių marč- ių	saul- ių	nakt- ų	dant- ų	akm- enų	ses- erų
N	laišk- ams	kel- iams vėj- ams	peil- iams obuol- iams	sūn- ums	vais- iams	dain- oms	žin- ioms marč- ioms	saul- ėms	nakt- ims	dant- ims	akm- enims	ses- erims
G	laišk- us	kel- ius vėj- us	peil- ius obuol- ius	sūn- us	vais- ius	dain- as	žin- ias marč- ias	saul- es	nakt- is	dant- is	akm- enis	ses- eris
Įn	laišk- ais	kel- iais vėj- ais	peil- iais obuol- iais	sūn- umis	vais- iais	dain- omis	žin- iomis marč- iomis	saul- ėmis	nakt- imis	dant- imis	akm- enimis	ses- erimis
Vt	laišk- uose	kel- iuose vėj- uose	peil- iuose obuol- iuose	sūn- uose	vais- iuose	dain- ose	žin- iose marč- iose	saul- ėse	nakt- yse	dant- yse	akm- enyse	ses- eryse
Š	laišk- ai!	kel- iai! vėj- ai!	peil- iai! obuol- iai!	sūn- ūs!	vais- iai!	dain- os!	žin- ios! marč- ios!	saul- ės!	nakt- ys!	dant- ys!	akm- enys!	ses- erys!

Būdvardžiai

Lietuvių kalbos būdvardžiai derinami su daiktavardžiais skaičiumi, linksniu ir gimine. Vyriškosios giminės būdvardžių galūnės: **-(i)as, -us, -is**, atitinkamos moteriškosios giminės galūnės: **-(i)a, -i, -ė**, pvz.: *geras – gera, žalias – žalia, įdomus – įdomi, medinis – medinė*. Atitinkamos būdvardžių ir daiktavardžių linksnių galūnės yra tokios pačios. Skiriasi tik vyriškosios giminės vienaskaitos naudininko ir vietininko linksnių galūnės.

Būdvardžiai yra kokybiniai (*geras, naujas, puikus*) ir santykiniai (*stiklinis, gintarinis*). Kokybiniai būdvardžiai yra laipsniuojami. Yra trys būdvardžių laipsniai: nelyginamasis, pvz.: *geras, gražus, gera, graži*, aukštesnysis, pvz.: *geresnis, įdomesnis, geresnė, įdomesnė*, ir aukščiausiasis, pvz.: *geriausias, įdomiausias, geriausia, įdomiausia*.

Minkštieji priebalsiai /t/, /d/ prieš užpakalinės eilės balsius virsta afrikatomis, rašte žymimomis raidėmis *č, dž*, pvz.: *greičiausias, saldžiausias, greičiausia, saldižiausia*.

Kokybiniai būdvardžiai turi ne tik vyriškosios ir moteriškosios giminės formas, bet ir negimininę formą, pvz.: *Jonukas yra **geras** berniukas, o Ievutė yra **gera** mergaitė; Man čia labai **gera**; Filmą buvo labai **įdomus**, paroda taip pat **įdomi**; Kaip **įdomu**!*

Negimininė forma padaroma iš vyriškosios giminės formos galūnės **-as, -us** pakeičiant **-a, -u**.

Prieveiksmiai

vietos	<i>arti, toli, dešinėje, kairėje, namie, kur, čia, ten</i>
krypties	<i>kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn, tiesiai</i>
laiko	<i>dabar, rytoj, vakar, šiandien, seniai, pernai, tuoj, greitai</i>
kokybės	<i>gerai, puikiai</i>
kiekybės	<i>daug, mažai, šiek tiek, truputį, kiek, tiek</i>

Kokybėsrieveiksmiai padaromi iš kokybinių būdvardžių vyriškosios giminės formos galūnės **-as, -us** pakeičiant **-ai, -iai**. Jie nurodo, kaip vyksta veiksmas, pvz.: *Troleibusas važiuoja lėtai; Mokytojas pasakoja įdomiai*.

Prieveiksmiai, kaip ir būdvardžiai, yra laipsniuojami, pvz.: *gerai, geriau geriausiai; arti, arčiau, arčiausiai; naujai, naujau, naujausiai* (po -j). Minkštieji priebalsiai /t/, /d/ prieš užpakalinės eilės balsius virsta afrikatomis, rašte žymimomis raidėmis *č, dž*, pvz.: *arti – arčiau, arčiausiai; saldus – saldiu, saldiusiai*.

Įvardžiai

asmeniniai	<i>aš, tu, jis, ji, mes, jūs, jie, jos</i>
asmeniniai savybiniai	<i>mano, tavo</i>
parodomieji	<i>tas, ta, šis, ši, anas, ana, toks, tokia</i>
klausiamieji	<i>kas, koks, kokia, kuris, kuri, kelintas, kelinta, kitas, kita</i>
neapibrėžiamieji apibendrinamieji teigiamieji	<i>visas, visa</i>
neapibrėžiamieji apibendrinamieji neigiamieji	<i>niekas</i>

Asmeniniai įvardžiai kaitomi skaičiais ir linksniais. Mokoma tik *Lūžio* (A1) lygio mokinių komunikacijai svarbių formų, pvz.: *manęs, tavęs, jus, jo, jos, mane, tave*. Įvardžiais *jis, ji, jie, jos* sakinyje gali būti pakeičiami daiktavardžiai, tiek reiškiantys asmenis bei gyvūnus, tiek negyvus daiktus, pvz.: *Nerijus gyvena Kaune. Jis neseniai vedė Aušrą; Kur yra mano knyga? Ji buvo čia, ant stalo.*

Skaitvardžiai

Skaitvardžiai yra kiekiniai ir kelintiniai. Skaitvardžiai kaitomi giminėmis ir linksniais. Skaitvardžiai nuo vieno iki *devynių* derinami su žodžiu, su kuriuo sudaro junginį, pvz.: *Turiu du brolius ir dvi seseris*. Mokoma tik *Lūžio* (A1) lygio mokinių komunikacijai svarbių formų, pvz.: *Reikia dviejų stiklinių miltų; Turiu penkis eurus; Yra keturios kėdės*.

„Lūžio“ lygio mokiniai mokomi tik nelinksniuojamų skaitvardžių *dešimt, dvidešimt ... devyniasdešimt* formų. Skaitvardžiai *vienuolika ... devyniolika* kaitomi kaip *knyga, šimtas* kaitomas kaip *namas, tūkstantis* – kaip *brolis*. Šie skaitvardžiai reikalauja kilmininko, pvz.: *dešimt metų, penkiolika knygų, šimtas eurų*.

Kelintiniai skaitvardžiai linksniu ir gimine derinami kaip būdvardžiai. Linksnių galūnės sutampa su būdvardžių linksnių galūnėmis, pvz.: *Aš gyvenu pirmame aukšte; Sunku užlipti į penktą aukštą*.

Prielinksniai

Su kilmininko linksniu vartojami prielinksniai.

Reikšmė	Pavyzdžiai
vieta, kryptis, atstumas	Gyvenu ant kalno. Važiuojame prie jūros. Už banko yra paštas. Bažnyčia yra už upės. Stalas yra vidury kambario. Jie gyvena virš mūsų. Nuo Kauno iki Vilniaus 100 kilometrų.
kilmė	Aš esu iš Norvegijos.
laikas	Susitinkame po paskaitos. Iki koncerto dvi valandos. Dirbu nuo aštuntos iki penktos.
stoka	Kava be cukraus. Jis išėjo be striukės. Be penkiolikos dešimta.

Su galininko linksniu vartojami prielinksniai.

Reikšmė	Pavyzdžiai
vieta	Važiuoju pas draugą į Panevėžį. Vaikščiojome po parką. Einame per tiltą.
atlyginimas	Sumokėjo už darbą.
laikas	Prieš valandą jis buvo čia. Čia atvažiavau prieš metus. Per valandą viską padarysiu.

Su įnagininko linksniu vartojami prielinksniai:

Reikšmė	Pavyzdžiai
vieta	Tavo knyga po stalu.
draugės santykiai	Ji eina su broliu.
priemonė	Valgykite su šaukštu.

Jungtukai

Mokoma tik *Lūžio* (A1) lygio mokinių komunikacijai svarbių jungtukų. Jungtukais jungiami žodžiai ir sakiniai.

sudedamieji	<i>Ponai ir ponios!</i> <i>Man patinka ir kava, ir arbata.</i>
priešpriešiniai	<i>Buvau parduotuvėje, bet nieko nepirkau.</i> <i>Gyvenu Vilniuje, o dirbu Kaune.</i>
skiriamieji	<i>Kavos su cukrumi ar be cukraus?</i>
lyginamieji	<i>Čia geriau negu ten.</i>
priežasties	<i>Neateisiu į darbą, nes sergu.</i>
sąlygos	<i>Jeigu turėsi laiko, eisime į teatrą.</i>

Mokoma ir sakinių prijungimo, pvz.: *Nežinau, **ar** rytoj ateisiu; Tomas sakė, **kad** ateis.*

Dalelytės

Mokoma tik *Lūžio* (A1) lygio mokinių komunikacijai svarbių dalelyčių.

klausiamosios bei abejojamosios	<i>Ar tu čia gyveni?</i> <i>Gal galite padėti?</i> <i>Gal eisiu namo.</i>
neigiamosios	<i>Ne, aš nenoriu kavos.</i>
tvirtinamosios	<i>Taip, noriu kavos.</i>
tikslinamosios	<i>Jis dar negrįžo.</i> <i>Jis dar nedirba.</i> <i>Jie jau važiuoja namo.</i>

Veiksmažodžiai

Veiksmažodžiai pasako aktyvių subjektų veiksmus, kurie nukreipti į tam tikrą objektą, pvz.: *rašyti, statyti, nešti*. Paprastai veiksmažodžiai valdo galininko linksnio vardažodį, pvz.: *Mama rašo laišką; Brolis stato namą; Berniukas pirko knygą*. Jei toks veiksmažodis yra su priešdėliu *ne-*, vardažodis greta jo bus kilmininko linksnio, pvz.: *Mama nerašo laiško; Brolis nestato namo; Berniukas nepirko knygos*. Rečiau veiksmažodžiai valdo kilmininko linksnį, pvz.: *Bijau šuns; Man reikia rakto; Jis nori vandens; Jie ieško dokumentų* ir pan.

Lietuvių kalbos veiksmažodžiai turi asmenuojamąsias ir neasmenuojamąsias formas. Kadangi tai yra *Lūžio* lygio gramatikos santrauka, apie neasmenuojamąsias veiksmažodžio

formas – dalyvius, pusdalyvius, padalyvius – plačiau nerašoma. Šiam lygiui reikalingus dalyvius mokiniai mokosi kaip leksinius vienetus, pvz.: *rūkyta žuvis, rauginti agurkai, pavargęs, ištekėjusi* ir panašiai. Gramatikos santraukoje teužsimenama apie sangrąžinius veiksmažodžius. Sangrąžinių veiksmažodžių bus tik frazėse ar sakiniuose, kurių mokiniai mokosi atmintinai, pvz.: *Kaip sekasi? Mokausi Vilniaus universitete. Kur tu mokaisi? Man patinka maudytis.*

Yra trys veiksmažodžių nuosakos: tiesioginė, tariamoji ir liepiamoji. Tiesioginė nuosaka turi keturis laikus. Čia neaptariamas būtojo dažninio laiko vartojimas, nes *Lūžio* lygio mokiniams pakanka išmokti vartoti esamojo, būtojo kartinio ir būsimojo laikų formas.

Mokant *Lūžio* lygio mokinius, reikia pabrėžti veiksmažodžio pagrindinių formų svarbą. Jas reikia išmokti atmintinai, nes iš jų padaromos kitos formos.

Esamasis laikas reiškia kalbamuoju momentu vykstantį veiksmą, nuolat vykstantį ar pasikartojantį veiksmą, netrukus įvyksiantį veiksmą, pvz.: *Važiuoju į darbą; Einu namo.*

Esamojo laiko formos:

Pirmoji asmenuotė (-a tipas)

eiti, eina, ėjo

aš einu mes einame

tu eini jūs einate

jis, ji eina jie, jos

žaisti, žaidžia, žaidė

aš žaidžiu mes einame

tu žaidi jūs einate

jis, ji žaidžia jie, jos

Antroji asmenuotė (-i tipas)

turėti turi, turėjo

aš turiu mes turime

tu turi jūs turite

jis, ji turi jie, jos

Trečioji asmenuotė (-o tipas)

valgyti, valgo, valgėaš valg**au** mes valg**ome**tu valg**ai** jūs valg**ote**jis, ji valg**o** jie, jos

Būtas is kartinis laikas reiškia vienkartinį arba pasikartojantį praeities veiksma, pvz.:

Vakar skaičiau; Pernai važiavome prie jūros; Kiekvieną dieną jie ėjo į parką.

Būtojo kartinio laiko formos:

-o tipas

eiti, eina, ėjoaš ėj**au** mes ėj**ome**tu ėj**ai** jūs ėj**ote**jis, ji ėj**o** jie, jos

-ė tipas

valgyti, valgo, valgėaš valg**iau** mes valg**ėme**tu valg**ei** jūs valg**ėte**jis, ji valg**ė** jie, josBūsimasis laikas reiškia ateityje vyksiantį veiksma, pvz.: *Rytoj susitiksiu su draugais.*

Būsimojo laiko formos:

skaity-ti, skaito, skaitėaš skaity**siu** mes skaity**sime**tu skaity**si** jūs skaity**site**jis, ji skaity**s** jie, josLiepiamąja nuosaka reiškiamas kalbančiojo asmens valia, pvz.: *Padėk man! Valgykite!*

Liepiamosios nuosakos formos:

kalbė-ti, kalba, kalbėjoaš _____ mes kalbėk**ime**tu kalbėk**k** jūs kalbėk**ite**jis, ji **tegu** kalba jie, jos

Lūžio lygio mokiniams pakanka išmokti tariamąją nuosaką reikšti mandagumą: Gal galėtumėte man padėti? Norėčiau kavos.

Tariamąsios nuosakos formos:

norė-ti, nori, norėjo

aš norė**čiau** mes norė**tu(mė)me**

tu norė**tum** jūs norė**tu(mė)te**

jis, ji norė**tu** jie, jos

LITERATŪRA

- Aukštuma – Narbutas E., Pribušauskaitė J., Ramonienė M., Skapienė S., Vilkienė L. Slenkstis. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2001.
- BEKM – Bendrieji Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenys. Vilnius: Firidas, 2008.
- DLKG – Dabartinės lietuvių kalbos gramatika / Ats. red. V. Ambrazas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.
- DLKŽ – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas / Vyr. red. S. Keinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1994. (Prieiga internetu: <http://dz.lki.lt>)
- Ek van J. A., Trim J. L. M., 1991 – *Ek van J. A., Trim J. L. M. Threshold Level 1990*. Strasbourg: Council of Europe Press, 1991.
- Ek van J. A., Trim J. L. M., 1995 – *Ek van J. A., Trim J. L. M. Waystage 1990*. Strasbourg: Council of Europe Press, 1995.
- Ek van J. A., Trim J. L. M., 1996 – *Ek van J. A., Trim J. L. M. Vantage Level*. Strasbourg: Council of Europe Press, 1996.
- Jakaitienė E., Laigonaitė A., Paulauskienė A., 1976 – *Jakaitienė E., Laigonaitė A., Paulauskienė A. Lietuvių kalbos morfologija*. Vilnius: Mokslo, 1976.
- Johnson K., 2008 – *An Introduction to Foreign Language Learning and Teaching*, Oxford University Press.
- Language Learning, 1993 – *Language Learning for European Citizenship / Report on Workshop 2B. CC – LANG*, 1993.
- LKE – Lietuvių kalbos enciklopedija. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1999.
- LKRS – Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba / Ats. red. A. Valeckienė. Vilnius: Mokslo, 1992.
- LKŽ – Lietuvių kalbos žinynas. Kaunas: Šviesa, 1998.
- Miliūnaitė R., 2009 – *Dabartinės lietuvių kalbos vartosenos variantai*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Musteikienė I., Ramonienė M., 1995 – *Musteikienė I., Ramonienė M. Valstybinės kalbos bendroji programa nelietuvių mokykloms*. Vilnius: Leidybos centras, 1995.
- Musteikienė I., Ramonienė M., 1996 – *Musteikienė I., Ramonienė M. Valstybinė kalba nelietuvių mokyklose*. Vilnius: Gimtasis žodis, 1996.
- Paulauskienė A., 1994 – *Paulauskienė A. Lietuvių kalbos morfologija: Paskaitos lituanistams*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1994.
- Pribušauskaitė J., Ramonienė M., Stumbrienė V., Vilkienė L., 2009 – *Lietuvių kalbos kaip svietimosios mokymas: Keletas metodikos klausimų*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Pusiaukelė – Ramonienė M., Pribušauskaitė J., Vilkienė L. Vilnius: Apostrofa, 2006.
- Ramonienė M. Pribušauskaitė J., 2008 – *Praktinė lietuvių kalbos gramatika*. Vilnius: Baltos lankos, 2008.
- Ramonienė, M. et al. 2012 – *Lingvodidaktikos terminų žodynas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Slenkstis – Ramonienė M., Narbutas E., Pribušauskaitė J., Skapienė S., Vilkienė L. Slenkstis. Vilnius: Gimtasis žodis, 2002.
- Sližienė N., 1994 – *Sližienė N. Lietuvių kalbos junglumo žodynas. T. 1*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1994.
- Valeckienė A., 1998 – *Valeckienė A. Funkcinė gramatika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1998.